

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

ВИНОКУР ЄЛИЗАВЕТА СЕРГІЙВНА

**ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ
ЗАСОБАМИ ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ**

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація
Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістра

Науковий керівник:

_____ Кохан Н.М.
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач

«__» _____ 20__ року

Виконавець:

_____ Винокур Є.С.
«__» _____ 20__ року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ	
«ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ»	7
1.1. Естетичне поняття художнього образу	7
1.2. Особливості формування художнього образу в різних видах мистецтв..	12
1.3. Специфіка художнього образу в графічному дизайні	20
Висновки до розділу 1	26
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ	
У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ	28
2.1. Графічний дизайн у системі візуальних комунікацій	28
2.2. Особливості сприйняття та форми передачі художнього образу за допомогою графічного дизайну	31
2.3. Візуалізація художнього образу засобами графічного дизайну.....	36
Висновки до розділу 2	49
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасне суспільство переповнене величезною кількістю інформації, в якій все важче орієнтуватися, оскільки одна частина є інформаційним шумом, інша є недостовірною, третя здається просто нецікавою. Сьогодні графічний дизайн використовується в рекламі, видавничій діяльності та друку, кіно, телебаченні, комп'ютерній та електронній техніці, та в інших галузях масової інформації. Завдання графічного дизайну полягає у формуванні інформаційного середовища, в якому ми знаходимося. Недарма його іноді дуже точно називають комунікаційним дизайном. Тому графічний дизайн нерозривно пов'язаний з пошуком такої форми інформаційного спілкування, яка відповідала б естетичним уподобанням суспільства. Важливо, щоб ця інформація була візуально організована таким чином, щоб за цей час головні її частини були засвоєні. Особливого значення набуває необхідність в ефективному синтезуванні інформаційних потоків, донесенню їх до свідомості та підсвідомості споживача за допомогою художніх образів, застосовуючи відповідні засоби та методи графічного дизайну. Жоден твір, будучи результатом будь – якого виду мистецтва не може існувати без створення художнього образу. Тому галузь графічного дизайну і проблема художнього образу в ньому стає все більш затребуваною.

Отже, актуальність теми магістерської роботи зумовлена:

- 1) недостатнім вивченням питання художнього образу в графічному дизайні в українському мистецтвознавстві;
- 2) в необхідності досконалого й ефективного синтезування інформаційних потоків, коректному донесенню їх до споживача за допомогою засобів графічного дизайну;
- 3) затребуваністю графічного дизайну в сучасному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорії зародження художнього образу простежується навіть у вченнях античних митців, попри те проблема художнього образу в графічному дизайні зазнала детального

вивчення лише наприкінці ХХ століття й потребує глибокого дослідження на сучасному етапі розвитку суспільства. Художній образ – завжди результат уяви, процес творчих пошуків, експериментів, сумнівів та, можливих, невдач. Образ існує лише у свідомості. Тому один предмет може по – різному сприйматися різними людьми. Проблематика з цієї теми відображена у працях таких науковців, як: Alex W. White («The Elements of Graphic Design: Space, Unity, Page Architecture, and Type» 2011), Armin Vit, Bryony Gomez Palacio («A Visual Guide to the Language, Applications, and History of Graphic Design» 2011), С. И Серова («Графика современного знака» 2005), Peter Claver Fine («Sustainable Graphic Design: Principles and Practices» 2016), Владимир Курушин («Графический дизайн и реклама» 2016), Маруссва, И.В (« Мишень вкуса: монографія» 2016), Клиффорд Джон («Иконы графического дизайна» 2015) та ін.

Мета і завдання дослідження.

Мета – встановити особливості формування художнього образу засобами графічного дизайну.

Відповідно до мети в дипломній роботі поставлено наступні **завдання**:

- 1) розглянути поняття «художній образ» та його естетичну складову;
- 2) розкрити особливості створення художнього образу в різних видах мистецтв;
- 3) проаналізувати специфіку формування художнього образу в графічному дизайні, зокрема, в системі візуальних комунікацій;
- 4) висвітлити форми та засоби передачі художнього образу в графічному дизайні.

Об'єкт дослідження – художній образ та засоби його формування в різних видах мистецтв.

Предмет дослідження – особливості формування художнього образу засобами графічного дизайну.

Для розв'язання поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**:

– теоретичні: міждисциплінарний; компаративний (порівняльний) аналіз; узагальнення і систематизація; системний; комплексний.

– емпіричні (практичні) методи: збиральний; описовий; спостереження зіставлення.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що у магістерській роботі здійснено спробу теоретичного обґрунтування методів формування художнього образу засобами графічного дизайну. У роботі вперше здійснено спробу дослідити як формується художній образ за допомогою засобів графічного дизайну.

Практичне значення даного дослідження полягає у його використанні під час вивчення та розробок методичних праць, написання наукових статей, курсових та дипломних досліджень і є основою для майбутніх мистецтвознавчих та культурологічних розвідок у цьому напрямку. Робота може бути використана в курсі вивчення дисципліни «Цифрові технології в ОТМ» для підготовки до семінарських занять, також може бути використана викладачами для проведення лекцій, практик; вчителями молодшої, середньої та старшої школи, для проведення уроків та гуртків тощо.

Апробація дослідження. Результати магістерської роботи обговорювалися на засіданнях кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка і пройшли апробацію на науково – практичних конференціях різних рівнів:

1) IV Міжнародна науково – практична конференція «Функції дизайну в сучасному світі: виміри 2021» (м.Суми, 27 – 28 квітня 2021р.);

2) II Міжнародна науково – практична конференція «Проблеми мистецько – педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (м. Суми, 6 – 7 травня 2020р.);

3) II Всеукраїнська науково – практична конференція з міжнародною участю «Сучасні музеї – центри збереження і використання історико – культурної спадщини» (м. Суми, 24 – 25 жовтня 2019р.);

4) VI Всеукраїнська науково – практична конференція «Актуальні питання методики викладання суспільних та гуманітарних дисциплін в умовах розбудови сучасної школи» (м. Суми, 28 – 29 жовтня 2019р.);

5) VI Всеукраїнська науково – практична конференція з міжнародною участю «Арт – педагогічні технології у здоров'язбережувальній діяльності сучасних закладів освіти» (м. Суми, 1 жовтня 2019р.);

6) X Всеукраїнська науково – практична конференція з міжнародною участю «Освіта і здоров'я» (м. Суми, 7 – 8 квітня 2020р.);

7) Студентська наукова онлайн – конференція «Дні науки – 2020» (м. Суми, 22 жовтня 2020р.).

Публікації. За матеріалами дослідження було опубліковано:

1) Аспекти графічного дизайну як різновиду візуального мистецтва. *Мистецькі пошуки: збірник наукових праць*. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. № 2 (14). С. 203 – 206;

2) До проблеми формування художнього образу в дизайні. *Мистецькі пошуки: збірник наукових праць*. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. № 2 (14). С. 151 – 155;

3) Шляхи створення та регулювання емоційної настроєності учнів на уроках образотворчого мистецтва. *Актуальні проблеми громадського здоров'я : матеріали X Всеукраїнської науково – практичної конференції з міжнародною участю «Освіта і здоров'я»*. Суми : ФОП Цьома С. П., 2020. Т. 1 (4). С. 39 – 40;

4) Художній образ в графічному дизайні. *Функції дизайну в сучасному світі: виміри 2021 : матеріали IV Міжнародної науково – практичної конференції*. Суми : ФОП Цьома С.П., 2021. С. 14.

Структура та обсяг дослідження. Дипломна робота складається зі Вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та додатків списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи 82 сторінок, з них основного тексту – 55 сторінок, список використаних джерел – 82 позицій, додатків – 26 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ «ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ»

1.1. Естетичне поняття художнього образу.

На сьогодні наукою накопичено величезний обсяг даних, які так чи інакше розкривають властивості та особливості художнього образу. Специфіка поняття художнього образу вивчалась вченими із різних сфер науки. Особливого значення цій темі приділяли увагу теоретики мистецтва, філософи, естетики, художники, педагоги і психологи.

Якщо звернутися до теоретичних трактувань даного терміна, можна зустріти декілька варіантів термінів, часом досить споріднених за змістом. Наприклад, у живопису за Г.В. Бедой, визначення художнього образу трактується як своєрідна форма відображення дійсності конкретно – чуттєвого, візуального сприйняття форми. Одна із сторін створення художнього образу тісно межує з відбором та виокремленням суттєвих сторін предмета чи явища, які виражають внутрішню неповторну індивідуальну природу [3].

Людська свідомість дуже унікальна, вона відображає отриману інформацію не тільки за допомогою зорового образу предмета чи явища, а й сприймає його емоційну складову. Таким чином художній образ може вміщати в собі не тільки реальні якості зображуваного об'єкта, а й його чуттєво – емоційну сутність. Усякий художній образ це водночас правдиве відображення дійсності та вираження естетичних почуттів художника, індивідуального, емоційного його ставлення до зображуваного, його смаку та стилю [53].

Ю.М. Кірцера також дає визначення художньому образу. За її тлумаченням художній образ, це форма відображення явищ дійсності, мистецтво художнього відтворення дійсності. У образотворчому мистецтві образ є чуттєво – конкретним, наочним виразом ідеї [23]. З погляду безвідносного розуміння цього явища художній образ є сукупністю

узагальнено – характерних рис того чи іншого предмета, що найбільш оптимально відображає найвиразніші риси даного предмета (групи предметів).

Щодо поняття художнього образу важливим є вибір ракурсу, з якого слід подивитися на цю проблему. З погляду самого автора художнього твору художній образ – це результат активного, комплексного злиття елементів реального світу, світогляду автора, психічного стану конкретної особистості та майстерності художника як людини, що професійно застосовує при створенні образу на картинній площині певні знання, вміння, навички, ті чи інші технічні прийоми.

Завдяки тривалому історичному розвитку, в класичній естетиці сформувалося досить повне й багаторівневе судження про образ і образну природу мистецтва. Поняття художній образ є значимою основою естетичного вчення в мистецтві, як особливого виду духовного досвіду та своєрідного способу відображення, у який дійсність може явити себе у мистецтві [1]. Художній образ це форма відображення об'єктивної дійсності у мистецтві з позицій певного естетичного ідеалу. Завдяки художньому образу мистецтво, приносить людині естетичну насолоду, та спонукає митця творити за законами краси, тому можна сказати, що мистецтво виконує одну із своїх функцій [45].

Головними формуючими складовими виразності художнього образу є поєднання у собі ідеї та матерії, об'єктивного і суб'єктивного, ідеального та реального. Естетичне осмислення художнього образу бере свій початок ще з часів античності, він являє собою декілька рівнів художнього втілення ідеї. Поняття ідеї в естетиці Платона, трактувалось як внутрішня сила буття речі що мала прямий взаємозв'язок з художнім образом мистецтва [4]. Платон одним з перших розглядав предмет естетичної свідомості як синтез раціонального та ірраціонального, ідеального та реального, що даний як об'єктивна реальність. [35]. Висунувши свою модель розуміння сутності мистецтва, яке, на погляд філософа, було тінню від тіні буття. В інтерпретації античного філософа поняття художній образ являє собою відображення певної речі. Засновник об'єктивного ідеалізму твердив, що світ є первинною копією абсолюту, а

мистецтво відповідно, його вторинне копіювання. Така оцінка буття природи мистецтва пояснює його тлумачення художнього образу. Подальша розробка теорії образу в широкому сенсі та специфічно художнього образу здійснюється в естетиці представників пізньої античності: Климента Александрійського, Тертуліана, Орігена та ін. Це зумовлено потребою творення символів християнської віри та увічнення їх засобами художньої мови мистецтва [69].

У подальшому філософська проблема сутності художнього образу привертає увагу Ф.Шелінга, Г.Гегеля, сучасних науковців Л. Левчука, А.Єремєєва, Б.Галєєва, М.Кагана, Л.Мізіної, О.Потебні та ін. Чуттєва форма буття у художніх образах – це засіб конкретизації всезагального через особливе. [68]. Г.Гегель наголошує, що мистецтво це всезагальний дух що робить своїм предметом у чуттєво – конкретній формі те, що згідно зі своїм поняттям є безмежно конкретним. Тобто душа, що стала живою істотою [11, т. 1, с. 85]. З його точки зору художній образ це явище яке показує нашому погляду не абстрактну сутність, а конкретну її дійсність. Спираючись на Ф. Гегеля, В. Г. Белінський звертає увагу на те, що «мистецтво є безпосереднім спогляданням істини, або мисленням в образах» [4, с. 585]. Художній образ являє собою явище одухотворення природи світу. Він дає змогу зрозуміти людині власні духовні стани, проникнути у потаємні глибини буття, усвідомивши його як цілісність усього в усьому.

Художній образ через чуттєво сприймані ідеальні форми об'єктивує буття. Дійсність, відокремлена від реального світу, упорядкована у форми іншого, ідеального буття, у якісному, художньо доцільному, чуттєвому сприймані образу. Художньо – образна сутність мистецтва є основою живлення людського духу як єдності логічного і чуттєвого начал суб'єктивної дійсності [4]. Ще однією особливістю художнього образу є те що він, не тільки відбиває факти життя, але несе у собі узагальнення життєвих явищ, проникає в їх суть, та розкриває внутрішній сенс. Художній образ як категорія естетики, відображає якісну ознаку художньої творчості, де формі мислення і засобу перетворення і моделювання дійсності, властиві окремі специфічні риси.

Художній образ – це універсальна основа мистецтва, у якій змішуються, існують та перетинаються всі його функції й завдання. У загальнофілософському плані, образ – суб'єктивна копія об'єктивної реальності, якщо дати ще коротше визначення, то це є художнє узагальнення. Художнє узагальнення – процес та результат створення образів у мистецтві. У ньому два головні моменти:

- Виявлення та відбір загальних, суттєвих принципів навколишнього світу;
- Втілення цих ознак у поодиноких чуттєво – конкретних образах.

Художній образ – це єдність смислового змісту та матеріального втілення. Найважливіша особливість художнього образу – його суб'єктивність. Кожен митець бачить свого героя по – своєму. Найчастіше судження про художній образ використовується в мистецтві :

- у глибокому сенсі його значення – специфічна форма відображення та пізнання дійсності в мистецтві;
- в обмеженому значенні образом називають характерну форму буття художнього твору цілісності складових його елементів.

Художній образ є формою художнього мислення. Образ як поняття охоплює матеріал об'єктивної дійсності, змінений та перетворений з допомогою творчої фантазії та уяви художника, його ставлення до зображуваного, глибину особистості творця і відношення до навколишнього світу. Досить ёмно та точно дано визначення художнього образу за Н.А. Яковлевої, де художній образ – це особлива, ідеальна цілісність, у створенні та втіленні (матеріалізації, наданні матеріальним тілом) якої беруть активну участь всі сфери психічної нервової діяльності: надсвідомість, підсвідомість, керуючі процесом творчої діяльності, у яких з'являється твір. Дві природні цілісності – навколишній світ і людина, взаємодіючи, створюють нову, третю, художньо – образну цілісність, викликають явище художньо – образної реальності в єдності ідеального образу та його матеріального тіла.

Мистецтво тому визначається як особливий рід духовно – практичної діяльності, у процесі якої відбувається освоєння людиною світу. Перш ніж бути зафіксованим у творі, художній образ розвивається у духовно – практичній роботі художника – у творчому процесі [6]. У результаті даного трактування художній образ у кінцевому результаті його прояву пояснюється як духовно – практична робота художника, зафіксована у матеріалі будь – якої художньої основи. Окремі сфери психічної нервової діяльності в їх діяльному прояві можна віднести до інтуїтивних проявів творчого процесу, спрямованого створення художнього образу. Величезна роль наявності інтуїції у творчому процесі – безперечний факт психічної діяльності. Відомий російський художник графік Є.А. Кібрик вважав, що здатність до творчої інтуїції є проявом обдарованості художника [22].

У втіленні задуму художнього образу інтуїція грає далеко ще не останню роль. На завершальних етапах створення художнього образу, у процесі виконання практичної частини роботи, уявне формування художнього образу так чи інакше продовжується, зливаючись разом з матеріальним втіленням.

У разі можна дійти невтішного висновку у тому, що створення художнього образу (творчий процес) включає інтуїцію разом із світоглядом конкретної творчої особистості, що має індивідуальний інтелектуальний зміст і психічний лад. [20]. Процес створення того чи іншого художнього образу починається зі сприйняття чогось або когось і натхнення від цього моменту. Натхнення, зазвичай, служить тим імпульсом, який задає рух наступного етапу творчого процесу, спрямованого на створення художнього образу.

Художній образ – є первинна і універсальна клітина мистецтва, у якій перехрещуються його функції і завдання. Без образності – немає мистецтва. Образ можна назвати формою мислення мистецтво, чуттєвим механізмом викликає емоції. Складність у тому, щоб на підставі фактів створити живий, неповторний та сильний образ. Художній образ є підставою того зв'язку, який відбувається між творцем і тим, хто сприймає мистецтво.

Художній образ багатогранний як і життя. При сприйнятті художнього образу відбувається діалог між творцем і сприймає мистецтво – певну суперечку або ж згоду. Справжній витвір мистецтва вказує на проблеми людини у повсякденному житті, вчить мислити, викликає у свідомості людей нові думки, вказує на цінності з моральним змістом. Такі цінності набувають лише через глибоко особистісні переживання. Моральні цінності пережиті емоційно здійснюються у певних діях індивіда.

Мистецтво дає чистий, позбавлений випадковостей різноманітний досвід людства, оцінений творцем і сприяє виробленню свого бачення по відношенню до реального життя. Також завдяки мистецтву є можливість людині пережити як власне життя героїв твору. Воно спрямовує на здійснення внутрішніх протиріч нашої свідомості у вигляді оцінки, спілкування зі світом та із самим собою. Мистецтво руйнує стереотипи, збагачуючи реальний соціальний досвід, наражаючи на самовипробування і на основі досвіду приймати сприятливі рішення проблемних ситуацій.

Передати атмосферу часу за рахунок мистецтва, через зображення конкретного явища, узагальненого художнього відображення дійсності – задача будь – якого художника, музики, письменника, живописця, режисера або балетмейстера. Художній образ в різних видах мистецтва має спільне значення, це форма відображення (відтворення) об'єктивної дійсності з позицій певного естетичного ідеалу. Художній образ є способом вираження художнього мислення. Образ включає в себе матеріал дійсності, змінений за допомогою творчої фантазії художника, його ставлення до зображеного, глибину особистості творця.

1.1. Особливості формування художнього образу в різних видах мистецтв.

Художні образи, виявляють себе у різних напрямках та видах сучасних мистецтв. Мистецтво, орієнтоване на класичні естетичні канони прекрасного і

піднесеного, найкраще це демонструють виконавські мистецтва. Безсумніву кожен вид мистецтва орудує особливими прийомами та засобами формування художнього образу. До основних засобів можна віднести: слово; рух і пластику; колір та перспективу; звук та ритм; форму та об'єм тощо.

Кожен художник, талановитий у тому, що він робить (чи пише він вірші, пише він музику, створює кінофільми), він живе у культурному контексті свого часу, є носієм своєї національної культури. Навмисно відтворене художником, специфічне явище в процесі особливої творчої діяльності по характернім законам, в мистецтві інтерпретується як художній образ мистецтва. Будь – яка художня ідея потребує опредметнення. Слова відомого філософа є тому підтвердженням, Гете зауважив, що коли художник точно відтворив живого пуделя, треба радіти народженню нового собаки, а не твору мистецтва. Справжній художник бачить те саме, що і ми, і водночас інше – його сприйняття багатше, глибше за наше. Справжній художник постійно відкриває нові подробиці, деталі, властивості предметів, які або взагалі не помічалися людьми, або були ними оцінені достатньою мірою. Художній образ виступає як здатність свідомості до аналізу осмислювати реальність, виділяючи в її плінності закономірне, надавати йому повноти в образах уяви та, утримуючи у пам'яті, переводити ці образи у матеріал того чи іншого виду мистецтва, тобто, матеріалізувати образи в мові поезії, живопису, скульптурі, музики, архітектури, театру тощо.

Найскладним поняттям для визначення – є художній образ в музиці. Адже художній образ в музиці позбавлений будь – якої предметності, наочної конкретності, бо реалізовується, він здебільшого у емоційну інформацію та виражає естетичні переживання, настрої і почуття [12]. Внутрішню природу особливості художнього образу в музичному мистецтві можна збагнути лише через власні відчуття з огляду на універсальні узагальнення емоційних людських переживань в єдині системи музичних канонів, що склалися історично. В давню епоху, художній образ в музиці був, головним чином, віддзеркалення чину певних обрядів, ритуалів, церемоній що надавали людям

певні уявлення про світ як стабільну цілісність і виражало індивідуальні риси митця, спосіб мислення автора (храмова, культова музика). Художній образ в музиці відображали непорушність людського буття та мали узагальнюючий характер [38]. Розуміння художніх образів у всьому різноманітті музичного мистецтва вимагає підготовленості слухача, готовності його душі, розуму та слухового аналізатору до роботи. Достатній рівень естетичної грамотності, запас музично – теоретичних знань та уявлення про музику як специфічну форму художнього бачення світу є невід’ємно важливою умовою цілісного сприйняття та розуміння художнього образу [62].

Художній образ у мистецтві музики виїняткове явище, що зосереджує в собі всі основні ознаки відношення особистості до музики, а саме:

- розуміння закономірностей музичного мистецтва;
- емоційність, активність, адекватність відношення;
- уміння дати об’єктивну оцінку свого ставлення до художньому образу;
- співпереживання, співучасть та спілкування з художнім образом.

Оскільки, мистецтво хореографії міцно пов’язане з музикою, тому і художній образ в мистецтві рухів, та його розвиток треба опрацьовувати у взаємодії з музичним твором. Музика є фундаментальною основою хореографічного твору, саме від неї залежить чи сприйметься танець глядачем.

На сам перед, музика має відповідати та сприяти ідейному розкритті художнього образу та задуму балетмейстера. Якщо простежити за процесом створення художнього образу в мистецтві хореографії то ми можемо побачити, що спочатку прослуховуючи музику, в уяві балетмейстера постає музичний образ, так як він сприймається за допомогою відчуттів, і лише потім, після кропіткої роботи, відточених рухів та впевненого володіння своїм тілом з’являється хореографічний образ [54].

Балетмейстер Р. В. Захаров. пояснює художній образ в мистецтві хореографії як визначену природу людини, її характер, відношення до навколишній дійсності, що виражається в діях і вчинках, які показані

драматургічною дією. Для втілення якісного художнього образу внутрішніх ознак характеру натури на сцені, велику роль відіграють зовнішні ознаки, особливо це стосується хореографії, де весь задум виражається рухами людського тіла, пантомімою або мімікою, музикою, костюмом і гримом, світловим оформленням і, звісно, малюнком танцю.

У художній образ у хореографії балету нерідко тотожний дійовій особі, персонажу спектаклю. Основа художнього образу в мистецтві хореографії – текст, складений балетмейстером, але у відтворенні виконавця цей текст отримує ту або інакшу інтерпретацію. Насправді Створення хореографічного образу це дуже трудомісткий процес складений з багатьох шаблів, що вимагає спільних зусиль представників різних сфер мистецтва. Хореографічне мистецтво це система різних видів мистецтв таких як музика, власне хореографія, драматургія, пантоміма і т. д. Саме хореографії належить провідна роль в створенні хореографічного художнього образу. Розкриття і втілення задуманих характерів в танці відбувається завдяки єдиному способу – об'єднання в собі танцювально – пластичного розвитку, і мислення образами самих танців, що і є особливою властивістю для художнього образу в мистецтві хореографії, тобто є її специфікою.

Першою ланкою у творчому процесі формування хореографічного образу є контакт балетмейстера з композитором, музичним керівником або концертмейстером. Причиною цьому є те, що музика, як зазначалось раніше, є основою для створення танцю. Вона задає танцю ритмічну основу, вона визначає його емоційний настрій, характер, та образну виразність. Через це дуже часто можна зустріти вискакування, що – музика, є душею танцю. Балетмейстер у своїй практиці використовує або готовий музичний твір, або твір композитора, написаний за задумом балетмейстера.

Художній образ в мистецтві хореографії, це виразні духовні ознаки, виражені в одному або багатьох рухах тіла танцювальної мови. Пластика тіла є основним і найголовнішим засобом виразності при створенні художнього образу в мистецтві хореографії. На засаді цієї інформації можна сформулювати

таке визначення поняття художнього образу в мистецтві хореографії – характер конкретної людини, який трансформується в хореографічну мову через її відношення до навколишнього світу. На сцені характер героя являє собою його лінія поведінки, та засоби хореографічного мистецтва.

При формуванні художнього образу велике значення має світогляд митця, якщо звертатись до мистецтва хореографії то балетмейстер зобов'язаний володіти асоціативним і хореографічним мисленням, успішно приміняти знання з композиційної і драматургійної побудови танцю, бути хорошим режисером і психологом. Маючи такий багаж отриманих знань і вражень, уміючи аналізувати його – балетмейстер формує своє розуміння і точку зору. Дуже важливу роль для остаточного результату створення художнього образу в мистецтві хореографії відіграє вміння відбирати найголовніше, основну суть, і донести це до глядача.

Процес створення художнього образу в мистецтві хореографії, містить в собі такі етапи:

- Інтерес до образу, опрацювання матеріалів за його суттєвими характеристиками;
- Зародження задуму в свідомості творця художнього образу, в якому сконцентровані спільні якості майбутнього твору;
- Виконання задуму – відображення інформації з сфери її ідеального буття в буття матеріальне, перетворення її специфічної природи;
- Втілення образу на сцені виконавцем.

Для бажаного результату мало бачити, вивчати, потрібно вміти узагальнювати та виокремлювати головне [72].

Якщо звертутись до скульптури, чи малюнку, то реальний образ предмета, що сприймається, не може бути точно переданий, оскільки психологічне сприйняття предмета і творів скульптури і малюнка різне. При створенні малюнка художня думка спрямовується на те, щоб просторову форму предмета, що сприймається, перевести в площинне зображення на папері, потім вже на основі знань в області перспективи, анатомії переводити ці площинні

зображення в об'ємні, не втрачаючи цілісності образу зображуваного предмета. Процес побудови малюнка повинен торкатися всієї особистості яка малює в її вільному художньому, образному осягненні світу.

У скульптурі ми маємо справу з реальним обсягом, художня думка спрямована на узагальнення, на те, щоб висловити свої враження від природи специфічними засобами вираження скульптури. Для реалізації трансформування уявного образу в матеріальну форму буття в скульптурі та малюнку буде недостатньо однієї творчої уяви та яскравості бачення, також необхідні знання, вміння, навички володіння матеріалами, здатність працювати з ними, знати їх специфічних виразних особливостей. Саме у взаємодії з аналізом художніх матеріалів та вибором композиційних форм реалізації образу на форматі відбувається становлення зорового образу, придатного для зображення. Цей процес є поступове наближення до пізнання образної сутності зображуваної моделі [71]. При цьому велике значення має повнота відповідності відчуттів, задуму та втілення самої роботи, оскільки художній образ є цілісним. А. Матвеев казав своїм учням, що готових статуй у природі немає, натура не дає готових образів, без уяви немає художника. [цит. по: 5, с. 71].

У скульптурі має домінувати впорядкувальний, дисциплінуючий та конструюючий форму початок, що вимагає прояснення мови пластики, уподібнення її законів законам архітектури, концентрації форми, суворості її викарбуваності у просторі, утвердження її самостійної цінності у навколишньому середовищі, а також з'єднання та рівноваги духовного і фізичного. Одну з основних частин процесу формування художнього образу становить розвиток образного мислення, також важливим є навчання процесу зображення(відтворення) баченого та осмисленого у природі. Обидві складові є ціліною якістю в єдиному процесі формування художнього образу [7]. Формування образу починається з установки на граничну послідовність і вибірковість сприйняття. Сприймаючи предмет для зображення, необхідно

завжди співвідносити його з образотворчими можливостями малюнка та скульптури [41].

Проблема формування художнього образу по скульптурі та малюнку не може вирішуватися у відриві від становлення загальної естетичної та художньої культури. Ця культура не може підвищуватися при короткочасному спілкуванні з витворами мистецтва. Тільки в результаті багаторазового повторення емоційна реакція, отримана при сприйнятті естетично цінних предметів образотворчого мистецтва, закріплюється, перетворюється на стійке переживання, яке стає особистісним емоційним змістом при сприйнятті предметів зображення [17].

А. Бакушинський писав, що у мистецтві недостатньо лише знати, необхідно ще художньо бачити. Знання допомагають переконливому втіленню на художнього сприйняття навколишнього Художня та творчо – емоційна сторона образного мислення охоплює всі види образотворчого мистецтва. Тому у практиці освоєння академічного малюнка беруть участь два типи мислення – логічне та інтуїтивне.

В.Савчук пише про те, що художній образ в у мистецтві акції (Акціонізу) є естетикою швидкості, він робить ставку на мистецтво перформансу, а місце полотна займає інсталяція, перформанс. Образотворність витісняється, а перформанс стає новим видом реагування шкірою [56]. Тут сприйняття художнього образу, зачепає не тільки інтелектуальну, а й тілесну складову, оскільки образ, проходячи через критичну свідомість, адресується до емоцій і тілесного почуття індивіда, що спостерігає [18]. Ці зміни призвели до метаморфоз матеріальності художнього образу.

Яскравим представником перформансу є сербська художниця Марина Абрамович. Її роботи по праву, вважаються одними з найцікавіших проектів у сфері сучасного мистецтва, що заслуговують на увагу. Вони вплинули на творчість багатьох молодих художників, стиль яких перебував на етапі формування (Дод. 1, 2, 3, 4, 5).

Якщо у мистецтві до ХХ століття твір існував як самостійний артефакт (скульптура, архітектура, полотно тощо), то сучасне мистецтво стає дедалі більш нематеріальним, образний простір твору трансформується в режим оперативного простору події, виявляючи мистецтво в ракурсі художнього досвіду. Образ дозволяє незалежно від рівня компетентності суб'єкта впізнавати «своє» на відміну «чужого» [47].

Складний та багатогранний перехід від одного етапу осмислення художнього образу до іншого, численні відтінки внутрішніх переживань у процесі створення картини. Тим не менш, є об'єктивні та наочні свідчення, які дають змогу простежити деяку динаміку творчого процесу великого майстра. Зіставлення натурних начерків, ескізів, замальовок із остаточним варіантом роботи дає можливість певною мірою відновити послідовність творчого процесу автора над створенням того чи іншого художнього образу. Етапи створення робіт у вигляді короткочасних та більш тривалих натурних замальовок, у вигляді самостійних графічних аркушів із відображенням сюжетних сцен митця можна простежити протягом усього його творчого шляху [57].

Хоч би де художник перебував, скрізь, у будь – яких умовах він напрацьовував матеріал, на основі якого народжувалися його тепер уже всесвітньо відомі роботи. Причому художник використовував натурні замальовки не, як би копіюючи зображення в остаточному варіанті, а переробляючи його в потрібний образ, надаючи йому іншого руху, інших форм. Іншими словами, для художника ці замальовки були чимось неживим, вони продовжували рухатися, продовжували жити. І цьому етапі його творчого процесу можна простежити активне відчуття самим автором руху тимчасового простору. Слід зазначити ще й той факт, що для самого майстра не існувало понять головна робота та другорядна робота, щодо всього того, що він створював. Від невеликого, короткочасного олівцевого начерку до глобального за своєю сутністю і віртуозного за виконанням графічного твору – все, що б не

відтворював у своїх роботах художник, мало для нього життєво важливе значення, бо все це для нього містило в собі життя (Дод. 6, 7, 8). [40].

Формування художнього образу в образотворчому мистецтві характеризується насамперед тим, що воно має двояку, духовно – матеріальну природу. Художній образ не тільки створює необхідну умову для емоційного і психологічного переживання у людини, що її сприймає, як створює їх, скажімо, природна форма, а й стає виразом духовного стану творчого процесу художника, – пише І.Г. Сапєго [58]. Етап матеріального створення художнього образу є останньою складовою творчого процесу. Цьому періоду передують дуже важливі і часом досить тривалі процеси його зародження і виношування, його внутрішнього дозрівання, що відбувається в ході напруженої і завжди вловимої синтезуючої діяльності уяви і думки. В процесі формування художнього образу митець неминує проходить етап розумових та моральних шукань, роздумів, переживань, цей етап уособлює у собі світогляд та ідеали автора.

Створюючи той чи інший художній образ, художник генерує не тільки у свідомості, а й у матеріалі. Кожен художник, перед тим як розпочати свою роботу над остаточним варіантом майбутнього твору, здійснює безліч сюжетних пошуків, замальовок, композиційних варіантів, етюдів у кольорі. Весь цей процес художник не займає позицію бездумного копіювальника реалістичного світу, а активного трансформування ідеального світу, в матеріальний, виходячи зі своєї ідейно – естетичної позиції [32]. Митець синтезує, шукає та винаходить методи та засоби вираження своїх творчих задумів, утілюючи в життя максимально цілісний та якісний художній образ. Як результат художній образ наповнений естетичною змістовністю та з більшою чи меншою повнотою втілює ідеал автора. З позиції глядача художній образ є наслідком дії пасивного сприйняття матеріального втілення художнього образу, представленого як наслідок авторського розуміння і передачі, що пройшов, через призму світогляду глядача, у певному його психічному стані.

1.2. Специфіка створення художнього образу в графічному дизайні.

В результаті злиття двох напрямів у художній культурі, популярного комерційного мистецтва (афіші, реклами, газетної та журнальної ілюстрації), що отримав розвиток наприкінці ХІХ – першої половини ХХ століття і відкрив нову образотворчу мову художникам, архітекторам та дизайнерам, з іншого – сучасного образотворчого мистецтва, що розвивалося в Європі в перші три десятиліття ХХ століття. Графічний дизайн, поступово виступає як специфічна область творчості.

Питанням, щодо формування художнього образу об'єктів дизайну в тому числі і графічного присвячено низку робіт А. Іконнікова, Г. Демосфенової, В. Сидоренка. Є. Лазарєва. Р. Арнхейма. Г. Демосфенова розглядає проблему художнього образу в графічному дизайні та взаємини категорій в естетиці «художнє» та «естетика». У її роботах стверджується, що пластично виражена і закріплена в матеріалі логіка співвідношення і зчеплення сутнісних смислів і є художнім способом речі: що це мислима і сприймається через формальне ядро твору його цілісна емоційно – пластична та ідейно – смислова основа [33].

Поняття графічний дизайн уже сягнуло міжнародного явища (однією із новітніх його назв є «viscom» що з перекаду звучить як, візуальний комунікатор. Він вирішує такі завдання проектування складних структур:

- формування цілісних систем знаків;
- створення фірмових стилів, образу;
- оновлення візуально – інформаційного ряду окремих предметів;
- створення візуальних комплексів для публічних заходів, виставок і

т.д.

Графічний дизайн одночасно вирішує два завдання: естетичне та функціональне. Це відбувається завдяки широкому набору графічних елементів, відібраних та скомпонованих в оригінальну яскраву картинку, грамотний підбір шрифтів та гами кольорів. Гарний привабливий дизайн

здатний надавати сильний вплив на аудиторію, формуючи у неї думку про ті чи інші товари, послуги або створюючи необхідну атмосферу [2].

Головна ідея графічного дизайну – гармонійне поєднання естетичних прийомів із зручністю та функціональністю в одному виконанні. Завданням графічного дизайну є створення найсприятливішої атмосфери для сприйняття людиною тієї інформації, яку хоче донести її власник.

Розмаїття питання масової комунікації потребує створення новітніх графічних засобів, які можуть бути вирішені та сформовані лише в результаті творчості багатьох спеціалістів. Таким чином поряд з дизайн – графіком працюють психологи, соціологи, мистецтвознавці та ін. фахівці. Графічний дизайн має на меті оптимальну стратегію обробки інформації, трансформації на візуальні сигнали, які інтерпретуються виразно і водночас [9].

Графічний дизайн є поєднанням векторної і растрової графіки в різних пропорціях і комбінаціях. На сьогоднішній день графічний дизайн – сфера діяльності, що динамічно розвивається, знаходить застосування в багатьох областях: логотипи, фірмові стилі, макети зовнішньої реклами, друкованої продукції і т.д. [28]. Народження в ХХ столітті сучасного (безпредметного, безобразного) мистецтва, стрімке завоювання повсякденності візуальними медіа, підштовхнула філософів по – новому поглянути на класичне визначення образу.

Графічний дизайн на сьогодні розширює свої художньо – подібні засоби, які визначаються технічними можливостями комп'ютерного середовища та не можуть бути створені іншими засобами. Цифрові технології створюють світло, колір, форму та рух, характер яких не може бути досягнутий за допомогою застосування традиційних мальовничих та графічних матеріалів [46]. Графічний дизайн як діяльність являє собою художню творчість, так як вищою формою вираження художньої творчості є створення творів, які прокладають нові шляхи в мистецтві.

Художній образ в графічному дизайні – це така форма відображення навколишньої дійсності у процесі художньої творчої діяльності, яка виникає

завдяки засобам графіки за допомогою різноманітних графічних технік [31]. Форма є матеріальним поняттям. Визначається рядом властивостей матерії: об'ємністю, характером розташування та руху у просторі, геометричною будовою, вагою, щільністю, міцністю. Під час процесу створення художнього образу відбуваються ті ж процеси, що і в напрямку розвитку процесу пізнання: від почуттєво – конкретного сприйняття через узагальнення до розуміння суті явища [48].

Дизайнер повинен бути здатний не тільки виділяти межі між «об'єктом» і «фоном», він повинен навчитися виділяти контур форми, щоб вловити виразність силуету та слідувати відповідно до цього у переробці художнього образу. Крім форми об'єкта, необхідно звернути увагу до фактурної поверхні. Точність сприйняття структури фактурної поверхні, підкреслена графічними засобами контрастності, посилить та збагатить трансформацію графічного образу. Саме це є початковою та необхідною умовою у створенні знакової системи графічного дизайну при сприйнятті графічного художнього образу.

Об'єкти графічного дизайну включаються дизайнером ту чи іншу композиційну організацію, що передбачає наявність певних методів, принципів і прийомів. Можна з упевненістю стверджувати, що основним методом дизайнера є мистецтво генерування образу, уявного уявлення створюваного об'єкта. Такий об'єкт може бути абсолютно інтуїтивним, або бути результатом творчого пошуку, але це завжди є продукт інтуїтивної роботи, це завжди буде подумки представлений, побачений дизайнером образ. Психологами використовується поняття візуального мислення, що наголошує на наявності композиційної сутності творчого акту – початку, вихідного імпульсу генерування цілісної композиції графічних об'єктів.

Другим етапом є процес упорядкування, композиційної організації художніх образів графічного дизайну, в основні яких є:

1.Баланс. Це організація елементів композиції задля досягнення рівноваги;

2. Контраст. Не просто відмінність елементів композиції. Це гармонійна взаємодія суперечливих елементів і помітність предмета від навколишнього фону;

3. Акцент та підпорядкованість. Це створення композиційного удару, у якому можна зосередити увагу глядача. Якщо всі елементи мають відносно рівну вагу, увага розсіюється;

4. Пропорції. Це розміщення частин по відношенню до всієї композиції та інших частин окремо. У своїй основі цей принцип є тотожним тим прийомам, які професійно використовують художники малюнку і живопису, наприклад, метод пропорцій золотого перетину;

5. Масштаб та співмасштабність. Це надання реального, природно сприйманого (видимого) розміру об'єкта стосовно іншим предметам, фігурам людей, предметам довкілля, створення приємних сприйняття оком пропорції композиції;

6. Повторення та ритм. Це чергування однорідних елементів дизайну, з метою створення нарочитого дрібного повторення тих місць композиції, які, як у музиці, заслуговують на особливе підкреслення, безперервності сприйняття, спрямованого потоку свідомості та думки сприймаючого суб'єкта (прийом аналогічний тому, як композитор акцентує особливі періоди.);

7. Єдність різноманіття. Принцип, що у творах мистецтва, який може надати композиції єдиний, цілісний вид. Допомогає відповідати концепції. Про нього потрібно завжди пам'ятати при створенні фірмового стилю;

8. Колір. Використання кольору як засобу формоутворення в графічному дизайні ефективніше, чим воно буде пов'язане з історико – культурною підосновою композиції;

9. Графіка. Використовується як передачі на площині тієї чи іншої смислової (текстової чи образотворчої) інформації, і навіть як суто художньої (декоративної) прийом розробки форми. Графічні засоби включають такі компоненти, як: точка, лінія, пляма (або тон) і колір.

Поняття художнього образу у графічному дизайні – ідеальне уявлення про об'єкт, художньо – образна модель, створена уявою дизайнера і виражена засобами графічного дизайну.

- 1. Ідеальний об'єкт чи модель, створена уявою дизайнера, де відображається реальний світ;
- Цілісна та завершена форма, в якій усі частини узгоджені одна з одною;
- Предметно виражений сенс;

Процес творчості – це пошук єдності форми та змісту.

Графічний мова – спосіб обміну. Поєднує у собі різні системи висловлювання (запису) образотворчої та знакової інформації. Образотворчі засоби мови представлені трьома видами базових елементів графіки, це:

1. Точки;
2. Лінії, прямі та криволінійні, що утворюють контури;
3. Площини та поверхні.

Еволюція дизайнерської свідомості перебуває у зв'язку з осмисленням розвитку змістовної частини матеріального світу. Тому, для успішного осмислення цієї історії необхідно усвідомити смисловий бік розвитку навколишнього простору. Так як у системі творів матеріального світу значуще невіддільне від речей і відносин, які належать об'єктивній реальності і, несучи у собі образний зміст, впливають психологічні установки сприймаючого.

На засадах взаємодії об'єктивних і суб'єктивних початків формується художній образ в графічному дизайні. Об'єктивні витoki йдуть від дійсності, що існує незалежно від психіки людини, а суб'єктивні пов'язані з емоційно – образним сприйняттям людини, його світоглядом, менталітетом, майстерністю. Діяльність, направлена на вивчення основ образотворчої майстерності, вимагає поглибленого сприйняття навколишньої дійсності, художньо – образного її осмислення [37].

Сучасні дизайн – концепції відрізняються різноманіттям форм та рухливістю. В результаті можна вивести такі характеристики художнього образу у графічному дизайні:

– образотворчі та виразні характеристики є основою структурного різноманіття форм вираження художнього образу;

– образотворчість – це реконструкція з концентрацією на основні з погляду художника і природою матеріалу, лінії, форми, деталі, що представляються як іконічний знак;

– виразність полягає у смисловому відтворенні зовнішнього буття, і естетичний об'єкт народжується на межі сполученого з перетину образних даних, що виступають як символ;

– можливість функціонального структурування образотворчих та виразних форм вираження художнього образу у графічному дизайні посилює перетворювальну функцію дизайну у освоєнні дійсності;

– в основі художнього образу лежить алегорична думка, що розкриває одне явище через інше.

Висновки до розділу 1.

Виходячи з опрацьованої літератури, було обґрунтовано естетичне поняття художнього образу. Діячі науки збігаються на думці, що основу розуміння сутності та змісту художнього образу являють собою філософські положення теорії пізнання, у широкому трактуванні пізнання людиною світу.

На різних етапах розвитку людства художній образ набуває різних форм. Це відбувається з двох причин:

- змінюється сам предмет зображення – людина;
- змінюються форми його відображення мистецтвом.

Цінним є умовивід з досліджень в області естетики, що художній образ існує у єдності трьох станів: ідеального – у свідомості митця; матеріального – у

створенні автором художнього предмета; і знову ідеального – у свідомості споглядачів. Таким чином, художній образ спрямовано на діалог: кожний споглядач через образи веде діалог з його автором, тобто спілкується і з художнім образом, і з його творцем. Тому усякий художній твір – це світ образів, які розкривають пишноту проявів ідеальної життєвості у формах досконалості.

Відмічено, що художній образ у різних видах мистецтва формується за допомогою творчого процесу, що є схожим між ними, але виражається він різними притаманними для них самих засобами мистецтва. У такий спосіб формується інша, ідеальна реальність у чуттєво сприйманих художніх образах. Якщо дивитись на художній образ у музиці, то він позбавлений предметності, будь – якої наочної конкретності, він втілює, переважно емоційну інформацію та виражає естетичні переживання, настрої та почуття. Звук є фундаментальним виражальним засобом музики. Значення художніх образів у музичному мистецтві сприймається лише через власні відчуття.

Художній образ в мистецтві хореографії розуміється як цілісне вираження в танці почуття і думки, людського характеру, дія описується за допомогою пластики та руху. А якщо, танець який позбавлений художнього образу, то він зводиться до голої техніки, безглузких комбінацій рухів. Підсумовуючи то танець буде зрозумілий для глядача і буде представляти певну художню цінність лише в тому випадку, якщо балетмейстер зуміє правдиво показати всі складові засоби творення художнього образу в мистецтві хореографії, а саме: музику, танцювальний текст, сюжетну лінію, танцювальний малюнок і ін.

Звертаючись до скульптури, та малюнку, можна встановити, що художній образ в малюнку – точна передача форми, виразності, естетичне розкриття предметів та явищ з деяких характерних сторін, яке проявляється у відборі рис і структурі засобів зображення, що спираються на особисте ставлення та оцінку; художній образ в мистецтві скульптури, зароджується у свідомості автора, перш ніж сформуватись у конкретний образ у поданні. Художній образ не властивий натурі в готовому вигляді, тому скульптору потрібні уява та ідея.

Також було розглянуто Специфіку художнього образу в графічному дизайні. Де її визначили як образ який не тільки осмислює дійсність, а й створює новий, вигаданий світ за допомогою засобів графічного дизайну. Художник прагне відібрати явища і так зобразити їх, щоб висловити своє уявлення про життя, своє розуміння його тенденцій та закономірностей за допомогою різних графічних засобів.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ..

2.1. Графічний дизайн у системі візуальних комунікацій.

В сьогоденному світі науково – технічних здобутків та інформаційних технологій графічний дизайн посідає одну із ключових позицій. Книги, плакати, газети, постери, обгортки комерційних виробів і т.д., це все , що люди бачать кожного дня, з чим мають справу, це речі які несуть інформацію і виконують одну з комунікативних функцій виконаних за допомогою засобів графічного дизайну. Тому Можна дійти згоди про те, що графічний дизайн в рамках сучасності став суттєвим фактором формування візуальної складової спілкування з суспільством.

В науковій літературі дослідження з даної теми були опрацьовані багатьма вченими. Щодо поняття «графічного дизайну» та його специфічного значення звертались не одноразово такі наукові діячі як: О. Гладун, А. М. Корол, М. Я. Куленко, С. І. Серов і т.д. Особливості візуальної мови графічного дизайну як засобу художньо – комунікативної системи досліджені в наступних роботах:

О. Гладун розглядає особливості графічного дизайну як формотворчий фактор у новітній системі синтезу мистецтв[13]. В. Даниленко опрацьовує специфічні відмінності дизайну України у світовому контексті художньо – проектної культури , Т. А. Корнієнко розглядав відношення візуальної форми та функцій в художній кнструкції дизайну. О. В. Швед розглядає якості інфографіки як засобу візуальної комунікації та ін. [35].

Вивчення графічного дизайну як засобу художньо – комунікативної системи спричинено потребою пошуку нових варіантів створення графічних об'єктів, які б містили в собі художність, естетичність та відповідали умовам комунікації. [51].

Поняття графічний дизайн утворюється завдяки сполученню двох складових частин як – «графіка» та «дизайн», які характеризують його художню та комунікативну направленість. Графіку ми знаємо як один із різновидів образотворчого мистецтва, якому притаманне вживання однотонного зображення, як правило олівцем, пензлем та ін. В «Ілюстрованому словнику – довіднику» дизайну дається визначення галузі творчості, яка передбачає художнє моделювання (конструювання) [50].

Таким чином, можна дійти висновку що мистецтво графічного дизайну визначаємо як художньо – конструкторську творчу діяльність з метою створення графічних об'єктів або виробів, які повинні відповідати комунікативній меті. Дане пояснення підходить нашому твердженню про графічний дизайн як художньо – комунікативну систему [19].

Візуалізація інформації виступає однією з основних задач сучасного дизайну, так як він відомий своєю комунікативною спрямованістю. Сучасний графічний дизайн є найбільш рухливим засобом візуального мистецтва, призначеним для масової комунікації [8]. Перетворення інформації у виразні та зрозумілі послання є опорною функцією комунікативного спрямування дизайну – як технічної науки та образотворчого мистецтва. Тобто донесення до людини зрозумілими візуальними засобами інформації будь – якого характеру і є візуально комунікативним завданням графічного дизайну.

Комунікація – це специфічна форма взаємодії людей у процесі їх пізнавально – трудової діяльності [76].

Графічний дизайн як один із видів мистецтва повинен реалізовувати свої естетичні та комунікативні функції. Витвір графічного дизайну як об'єкту наповненого естетичним змістом, повинен задовольняти переживання глядача, його емоційні та художні потреби. В даному взаємозв'язку графічний дизайн міцно пов'язаний з категоріями художнього смаку та естетики [52]. Твір графічного дизайну як один з засобів комунікативного прийому, спрямований на досягнення певної мети комунікації. Ця мета може підпорядковуватися різним цілям, вона включає в себе і комерційну складову,

агітаційну, соціальну та ін., види впливу та нав'язування на свідомість споглядача.

Будучи результатом творчої роботи, художній твір є об'єктом графічного дизайну який уже вміщає в собі створений образ, якому властива суб'єктивна сторона світогляду автора. В процесі створення графічного об'єкту автор звертається до застосування художніх засобів, кольорової гами, розміру та форми моделей, і в сукупності з законами композиції, які відповідають його стилю та ментальності. Цей стиль несе в собі відображення художніх вподобань самого дизайнера. Таким чином головною задачею дизайнера є пошуки, вирішення проблеми щоб підібрати такий графічний об'єкт, який давав би змогу пробуджувати асоціації, нашоувхуватиме глядача на роздуми і разом з тим, художні цінності автора досягали художньо – естетичної мети готового виробу [62].

Графічний дизайн тісно межує з образотворчим мистецтвом, запозичуючи його жанри та специфічні ознаки [59]. Графічний дизайн вимагає від дизайнера достатнього рівня технічних знань та художнього смаку. Весь процес роботи дизайнера графіка сприймається як створення цілісного художньо – естетичного об'єкту засобами технічного моделюванн. Будь – який графічний об'єкт – це відображення дійсності світогляду автора. Естетичне враження від візуальної репрезентації пов'язаний зі становленням форм художнього бачення, які актуалізують сприйняття [65].

Після процесу естетизації художнього повідомлення, формується візуальне поле композиції із емоційним і психологічним змістом. Художні особливості графічного дизайну розкриваються крізь творчу самореалізацію автора. Самовираження – це складова художньої діяльності, що наближує графічний дизайн до художнього мистецтва [39].

В процесі моделювання графічних об'єктів відбувається створення візуальної системи знаків, тексту, композиції, які сприймаються як цілісний візуальний об'єкт. На особливості зв'язку графічного дизайну з комунікацією вказує така особливість дизайну як динамічність та змінність. Як результат на

сучасні потреби суспільства графічний дизайн змінюється відповідно, тому він існує не як одиничний варіант повідомлення, а як множинність варіацій, одного об'єкту або динаміка створення нових графічних продуктів [55].

Графічний дизайн трансформує інформацію засобами художнього моделювання у візуальні сигнали, які повинні мати чітку тематику і спрямованість, яка б виключала шанс бути невірною сприйнятою у трактуванні задуму автора [21]. Ще одною цікавою і досить точною інтерпретацією графічного дизайну є його унікальне мистецтво, яке суміщає в собі образотворчу та проектну діяльність [72]. Як засіб художньої комунікації, створення графічного об'єкту передбачає достатній рівень знань, умінь та навичок у володінні характерними засобами графічного дизайну. Як результат художній об'єкт графічного дизайну повинен виражати і нести в собі певну естетичну цінність.

На засадах створення графічного об'єкту як засобу художньо – комунікативної системи лежить розуміння візуальної мови як системи впливу на наші відчуття та почуття.

Як художньо – комунікативна система графічний дизайн визначається культурними особливостями. С. І. Серов помітив, що будь – яка культура – це система символів, знаків, один і той же знак графічного об'єкту може не мати жодного змісту в культурі, для якої він є чужорідним [49].

Саме в естетичному та знаковому впливі на глядача розкривається художньо – комунікативні риса графічного дизайну. Утворення графічної виразності об'єкту можливо лише при використанні художніх засобів проектування, таких як контраст, кольорова акцентуація, композиційні рішення, стилізація та ін. Завдяки Образності графічного об'єкту автор в змозі створити художню метафору за допомогою засобами знакової мови [74].

2.2. Особливості сприйняття та форми передачі художнього образу за допомогою графічного дизайну.

Графічний дизайн у суспільстві виконує функцію художнього оформлення, але найчастіше – інформативну. Щодня люди стикаються з рекламою, оголошеннями, упаковкою та іншими продуктами дизайну, тим самим отримуючи нову інформацію та враження від побаченого. У цій ситуації дизайн перетворюється на потужний засіб комунікації, допомагаючи автору передати інформацію, а глядачеві отримати.

Графічний дизайн є всюди. Проте часто сприймається як належне, залишаючись непоміченим, оскільки він зливається з візуальною культурою повсякденного життя [80].

Комп'ютерні технології нашого часу дозволяють швидко перетворити геометрію об'єкта, підібрати колір, виконати складні графічні побудови, імітувати різні візуальні ефекти, анімувати зображення і т.д. Але завжди є і зворотня сторона такого прогресу. На жаль, простота графіки породжує велику кількість безсмачних, безликих, часом відверто безпорадних проектів [73].

Графічний дизайнер повинен мати собі за правило, те що навіть якщо він працює за комп'ютером, всі закони образотворчого мистецтва, що склалися в історичному розвитку є канонами сьогодення, у жодному разі не втрачають своєї значущості.

В галузі графічного дизайну є багато факторів які впливають на сприйняття, незначні зміни форми, розміру або кольору об'єкту, часом може призвести до зовсім несподівані реакції у глядача [29].

Середовище в якому існує людина впливає на неї. Тому звукова, візуальна, тактильна, вербальна інформація безпосередньо надходить у наш мозок. Таким чином виходить, що об'єктивна реальність відображається у свідомості споглядача у вигляді суб'єктивних образів предметів та явищ. Якщо подумати про анатомічну сторону сприйняття, то органи чуття у всіх людей влаштовані приблизно однаково, отже, з цього виходить що загальні закономірності сприйняття та розуміння світу існують [34].

Провідну роль у сполученні світу інформації про світ людина сприймає з допомогою зору. Саме зорові образи визначають світ, де вони живуть. Візуальні образи є міжнародними, у людства є деякі бар'єри, ми роз'єднані мовою, вірою, але у всіх нас однакові очі [25].

Кожна людина є неповторним індивідом, оскільки бачить, сприймає, відчуває і розуміє світ по – своєму, хоча не зважаючи на це, люди становлять єдину спільноту суспільства, тому можна з цього можна виокремити загальні закони сприйняття. Будь – яке зображення чи об'єкт, що ми споглядаємо складається з деталей. Научно підтверджено вченими фізіологами, що при розгляданні об'єктів, зіниця ока весь час рухається складними траєкторіями. Око влаштоване так, що за один раз дозволяє розпізнати лише один образ, потім переходить до наступного і т. д., тобто людина дивиться послідовно [30]. При першому погляді на об'єкт, око рухається від одної точки до іншої ніби обмацує поглядом. У зоровій пам'яті виробляються особливі ознаки, рух очей відбиває роботу думки. Око не обводить контури предметів, а перескакує від однієї частини зображення до іншої, іноді кілька разів повторюючи той самий шлях. Елементи зображення, шлях яким найчастіше проходить погляд людини, є смисловими центрами [10].

Для дизайнера важливим завданням є вивчення способів візуального впливу на споживача та результату цього впливу, тобто особливості сприйняття та форми передачі. Докладні відомості про використання різних графічних елементів дизайну впроваджені в розвитку комунікаційних можливостей. Освіта та художня творчість потяг аудиторії, популяризація бренду та ін.

Графічний дизайн поєднує три інформаційні середовища:

- 1) друковане середовище – статичне середовище, кінцевий продукт якого закріплений на матеріальному носії;
- 2) аналогове середовище – динамічне медіа – середовище, утворене телевізійними технологіями, яке обмежене не простором, а часом;
- 3) цифрове середовище – середовище, не обмежене ні простором, ні часом, кінцевий продукт якого не матеріал.

Художнє сприйняття передбачає участь у процесі створення образу – уяви, емоції та переосмислення побаченого. Ці почуття породжують асоціацію та настрої. Картина може бути вигаданою чи реальною, містити сюжет чи лише певний настрій. Коли митець досягає поставленої собі мети, він піднімається однією щабель у творчому розвитку. Художник має вміти ставити собі певні творчі завдання і шукати їм рішення. Індивідуальність художника дозволяє йому побачити те, повз що звичайна людина пройде. Багато хто дивиться, але не кожному дано побачити світ іншим. Художник відрізняється від інших людей тим, що звертає увагу на прекрасне, вміє помітити і побачити і все це зобразити в живописі, графіці, скульптурі [16].

У графічному дизайні зазвичай застосовується кілька загальних принципів, спрямованих на ефективний вплив на глядача:

- єдність стилю має на увазі виконання композиції продукту як єдине ціле, в якому всі елементи взаємопов'язані та підпорядковані один одному;
- гармонія означає, що композиційні елементи повинні поєднуватись один з одним, бути сумісні. тут важливе почуття міри;
- порядок передбачає впорядкованість тексту для найкращої читабельності (ліворуч – праворуч, зверху – вниз);
- акценти – елементи, які виділяються на загальному фоні.

Контраст використовується для того, щоб робота не виглядала візуально нудною. Контраст досягається шляхом використання різних розмірів, форм, кольорних тонів об'єктів [64].

У процесі сприйняття людина використовує не лише очі, а й м'язи, зорові нерви та ділянки кори головного мозку. Множинні дослідження свідчать, що у процесі так само бере участь мислення, що виявляється у можливості людини обирати необхідну і пропускати непотрібну інформацію. Сам мозок людини запам'ятовує як події, і відчуття, викликані ними, формує наше ставлення до прожитих подій. Деколи навіть при непрямому зверненні до будь – якого факту минулого, ми згадуємо саме емоції, пережиті на той момент. Іншими словами, в

першу чергу, дизайн повинен викликати у глядача певні емоції, щоб робота була такою, що запам'ятовується [24].

Велику роль сприйнятті інформації людиною грають виразні засоби. Існують три базові типи ліній, що використовуються в композиції. Горизонталь і вертикаль несуть статику, стабільність, надійність, а діагональ – динаміку, рух, нестійкість.

Форма робіт зазвичай збігається з використовуваною площею. Але також можна використовувати довільну, наприклад, квадрат, овал, коло та багатокутник. Варто зазначити, що прості форми швидше та легше сприймаються споживачем, формують адекватне враження [37].

Психологічне вплив кольору, або колірні асоціації, є невід'ємною частиною сприйняття людиною будь – якої роботи. Колірний спектр можна розділити на:

1. Теплі кольори – червоний, помаранчевий, жовтий – сприяють збудженню та роздратуванню, важкі, що виступають уперед;
2. Холодні кольори – фіолетовий, синій, блакитний, синьо – зелений – приглушають роздратування, заспокоюють, налаштовують на роботу;
3. Глухі кольори – сірий, білий, чорний – не викликають роздратування або гасять його та допомагають зосередитися. Вибір кольору залежить не тільки від його значення, а й від образу, психології глядача, технології створення роботи і передачі кольору (Дод. 9).

У композиції має явно виділятися головний елемент, а другорядні – підпорядковані йому. Тим самим, потрібна інформація сприймається людиною за мінімальний час. Найчастіше дизайнери використовують модульну сітку, що складається з рівних секцій (модулів) з можливістю їхнього об'єднання (Дод. 10, 11). [43].

Серед вербальних та візуальних елементів комунікації перші більш багатозначні. До них відносяться ілюстрації, фірмовий знак (логотип), іноді назва або слоган, що вийшли в графічний ряд (Дод. 12, 13, 14, 15). Зображення може одночасно нести кілька значень, що несвідомого втягує глядача у

сприйняття. Людина швидше сприймає таку інформацію, не сильно втомлюється, відчуває певні емоції. Зображення може бути і фоном, і рамкою, наголошуючи на цілісності повідомлення. Логотип є обличчям компанії та виконує рекламні функції [61].

Загальні вимоги до ілюстрації:

- наочність, задоволення конкретні вимоги;
- зміст у собі позитивних емоцій;
- гармонія з основним об'єктом, підкреслення;
- позначення переваг та особливостей товару;
- орієнтація на розуміння глядачем.

Ілюстрація створюється задля естетичного задоволення, а передачі дизайнером творчої, авторської ідеї. Цей образ можна трактувати емоційно та інтуїтивно. Він є результатом осмислення дизайнером навколишнього світу та його оцінкою. Іншими словами, дизайн соціально комунікативний. Існують такі прийоми ілюстрування у рекламі:

- використання професійного статусу героя;
- показ споживача – привабливого героя, який вже користується товаром;
- уособлення товару;
- показ ситуації використання товару;
- контраст – як формальних елементів, так і сюжетів;
- зміна кута зору;
- використання національних образів.

2.3. Візуалізація художнього образу засобами графічного дизайну

Розвиток комп'ютерних технологій у дизайні призвів до можливості швидкого створення візуального уявлення різноманітних форм втілення ідей дизайнера. Донедавна наочно показати реалізацію своїх ідей, задуманного

образу, можна було лише з допомогою малюнка, що було досить тривалим і трудомістким процесом. Нині ж графічні дизайнери мають змогу користуватись великим спектром різноманіття художніх засобів та проектних методів, що дозволяє їм створювати об'єкти різної складності.

Візуалізація – подання фізичного явища або процесу у формі, зручній для зорового сприйняття, хід показу даних у вигляді зображення з метою максимальної зручності їх розуміння; надання наочної форми будь – якому уявному об'єкту, суб'єкту, процесу тощо [75].

Візуальне сприйняття – суб'єктивний образ предмета, явища або процесу, що безпосередньо впливає на аналізатор або систему аналізаторів, є найважливішим поняттям в психології дизайну [14]. Однак у дизайні термін візуалізація використовується у звичному сенсі для 3D – моделювання об'єктів, а фахівців. Такими об'єктами може бути створений у тривимірній графіці дизайн інтер'єру, чи модель художнього виробу та інших (Дод. 16, 17). [27]. Проте поняття візуалізація в дизайні є більш широкими і не обмежується лише 3D – візуалізацією. Поняття «візуальні комунікації» уявлення про передачу інформації за допомогою візуальної мови (знаки, зображення, образи, типографіка, інфографіка) та її візуальне сприйняття (органи зору, психологія сприйняття) Одним із прикладів візуальних комунікацій є комплекс покажчиків – вивісок, інформації, стендів, рекламних щитів, які допомагають людині орієнтуватися у просторі.

Образ має такі переваги перед словом:

- інтуїтивне сприйняття образу відбувається значно швидше, ніж формування словесного уявлення;
- наочність образу робить його зрозумілим для людей, які говорять різними мовами;
- емоційна змістовність образу забезпечує більший відгук у реципієнта, ніж текстова інформація. Образ повинен відповідати таким критеріям:
- бути максимально ємним;

- не викликати негативних емоцій;
- не містити зашифровану інформацію, яка не відноситься до нього.

Основне завдання дизайнера, який працює з образним поданням інформації, полягає в тому, щоб зробити образ зрозумілим. Однак часто для зовнішньої привабливості дизайнери приносять в жертву логіку і сенс.

Життя сучасного суспільства залежить від кількості та якості інформації, яку він отримує. Знаки візуальних комунікацій дозволяють людям орієнтуватися в навколишньому середовищі, тому вони повинні бути зрозумілі і добре помітні (наприклад, щоб людина могла швидко знайти потрібну адресу, вхід до будівлі, отримати інформацію про послуги і т.д.). Розробка знаків візуальних комунікацій спирається на ті ж функції, що інші види комунікацій:

- інформаційна – передача інформації;
- експресивна – передача оцінки інформації;
- прагматична – передача психологічної установки, що впливає на споживача.

Розрізняються такі засоби візуальних комунікацій:

- електронні – відео, телебачення, анімація та ін.;
- друковані чи поліграфічні – буклети, плакати, листівки, брошури, афіші та ін.;
- засоби зовнішньої реклами – рекламні щити, банери;
- засоби реклами в Інтернеті – flash – анімація.

При розробці засобів візуальних комунікацій також здійснюються запозичення з інших галузей, таких як дизайн, комп'ютерні та інформаційні технології, образотворче мистецтво, проектування, фотографія. Їх використання забезпечує різноманітність дизайну візуальних комунікацій. При створенні дизайну, оформленні інформації також велику роль відіграє психологія сприйняття.

Особливу роль відіграють ментально – асоціативні аспекти. Колір – це один із найважливіших пунктів у візуальній комунікації. Найчастіше його сприйняття пов'язане з певними культурними конотаціями, усталеними в тому

чи іншому культурному середовищі уявленнями. Незначна зміна відтінку або насиченості кольору здатна стимулювати зовсім інше відчуття. Колір є носієм великого обсягу інформації, має таке ж смислове навантаження, як форма, маса та інші фізичні параметри. Використання тих чи інших кольоротонових поєднань спрямоване на те, щоб привернути увагу людини до візуального об'єкта.

Зоровий апарат людини здатний чітко розрізнити кольори лише через порівняння та контрасти. Він також по – різному оцінює яскравість кольорів. Сприйняття кольору, його психофізична реальність визначає колірні аспекти. Сам колір і створюваний ним ефект збігаються тільки в тому випадку, якщо дотримано гармонії півтонів, інакше він відразу ж набуває дещо іншої якості. Хороша творча робота завжди містить якийсь задум, висловлює певну ідею.

Таким чином, завдання сучасного дизайнера полягає в тому, щоб організувати процес комунікації між замовником (продавцем) та цільовою аудиторією (споживачем). Візуальні комунікації є перспективним напрямком у галузі вивчення графічного дизайну, а також психології сприйняття та маркетингу.

Дизайн – візуалізація – це художнє уявлення ідеї дизайнера у вигляді зображення, медіа – об'єкта і т.д., що впливає певним чином на аналізатор або систему аналізаторів, що акцентує увагу на певній деталі зображення, які є найбільш значущими за задумом дизайнера. Іншими словами – це квінтесенція інформації, яку необхідно донести до глядача, покупця, споживача за допомогою художніх прийомів і комп'ютерних програм, що використовуються в дизайні. Застосування художніх та дизайнерських прийомів (поєднання кольору, фактури, текстури тощо) у створенні різних видів візуалізації, наприклад у рекламі, дає можливість розставити необхідні акценти для фіксації уваги [42]. Розміщення інформації на рекламному плакаті будується за певними законами. Відомо, що око людини при побіжному погляді на плакат сприймає близько 3 – х об'єктів, тому при розробці рекламного плакату інформацію

варто розмішувати в три блоки, причому блоки варто ділити на три рівні: головний, другорядний і так зване «хмара інформації» (Дод. 18). [67].

Це дозволяє донести до споживача всю необхідну інформацію за короткий проміжок часу. Причому, якщо глядача зацікавить перший блок, інші два блоки він сприйматиме послідовно, переходячи від головного блоку до «хмари» інформації. Даний підхід до представлення інформації в дизайні (візуалізація) заснований багато в чому на принципах композиції та дає оптимальний результат у сприйнятті рекламного плаката. Якщо ж всю інформацію на плакаті представити однаково (сильно або слабо), не розставляючи акцентів, то вона не буде належним чином сприйнята глядачем і завдання реклами не буде вирішено. Створюючи візуалізацію художнього виробу, ми також використовуємо принцип трьох блоків, але вже не для рекламних цілей, а для того, щоб найбільше виграшно підкреслити переваги майбутнього виробу. У цьому випадку головний блок – це акцентування уваги на основному достоїнстві виробу, другорядний блок – це загальне уявлення форми, а хмарою можуть служити дрібні деталі, які необхідно буде пропрацювати при виготовленні моделі або промислового зразка, але які не є настільки істотними при презентації виробу [15].

Дизайн – візуалізацію можна умовно розділити на чотири складові: схематичне зображення, двомірна візуалізація, тривимірна візуалізація та анімована візуалізація (Дод. 19). [76]. В даний час об'єкти графічного дизайну формують уподобання людей, а також приносять їм духовне(естетичне) задоволення. У сучасному світі значення візуалізації як одній із найважливіших форм комунікації постійно зростає. Кількість інформації на сьогодні стрімко збільшується і питання підвищення її візуальної компактності сьогодні актуальні як ніколи. Інформація та матеріали оформлюються яскраво та в стислому вигляді для кращого закріплення у пам'яті реципієнта. Однак на сьогоднішній день ступінь уваги до дослідження візуальних форм комунікації є недостатнім.

Повною мірою це стосується професії дизайнера. Для своєї професійної діяльності дизайнеру необхідний високий рівень комунікативної активності, що дозволяє донести, передати основний задум (ідею) за допомогою графічного зображення, макета. З іншого боку, дизайнерська діяльність інтегрує у собі різні галузі знання і є найбільш оптимальною для розвитку здібностей до комунікації.

Основне завдання дизайнера, який працює з інформацією, насамперед не зробити красиво, а зробити зрозуміло. Багато хто стикався з незрозумілими схемами у підручниках, у метро, з незрозумілою навігацією, – і все це є наслідком неякісно виконаної роботи дизайнерів. Важливим для розуміння є також той факт, що при друку відбувається перекодування вербальної інформації у візуальні форми, що транслюють певну знакову систему, яка є мовою з національними ознаками. Верстка та оформлення графічних видань, у свою чергу, є окремими знаковими системами, вони теж активно фіксуються при сприйнятті вербальної інформації. Інакше для людини є ризик інформаційного перенавантаження. Причинами інформаційного навантаження сьогодні є швидке збільшення обсягів інформації, її суперечливість, спрощення способів її передачі.

У зв'язку з цим все актуальнішим стає питання її візуальної адаптації, і в цьому сенсі роль графічного дизайну незамінна. Дизайнери, що займаються оформленням ЗМІ, друкованої продукції, що створюють інтерфейси, є візуальними комунікаторами, а графічний дизайн перетворився на сьогоднішній день на комунікаційний дизайн.

Будучи одним з носіїв візуальної інформації, графічний проект повинен відповідати вимогам сучасного типу мислення суспільства, а художній образ, повинен легко сприйматись та бути відомими глядачу. Відмінність графічного дизайну від суто образотворчої та комунікативно – інформаційної діяльності полягає у використанні проектування та конструкторської діяльності для створення графічних об'єктів.

Об'єкти дизайну можуть доставляти інтелектуальну насолоду, коли сенс проєктованого об'єкта, його символіка стають зрозумілі користувачеві. Мислення як вищий пізнавальний процес нерозривно пов'язане з діяльністю, тому що практика служить основою та головною сферою застосування результатів мислення, неможливо усвідомити дизайн як діяльність без розуміння специфіки проєктного мислення дизайнера, що забезпечує її успішність. Унікальність мислення дизайнера визначається особливістю, що полягає в тому, що в її основі лежить синтез інженерного та художнього мислення, кожне з яких впливає на дизайн – рішення об'єктів, що створюються.

Графічний дизайн виконує комунікативну функцію трансляції художнього образу від автора до глядача. Художній образ творів графічного дизайну відбиває також ширші соціокультурні поняття. Візуалізація образу досягається здебільшого за допомогою дизайн – графіки. Сфера дизайн – проєктування в даний час здійснюється в рамках вже сформованих традицій, новації ж у цій сфері пов'язані, перш за все, з пошуком специфічних, цікавих, оригінальних образотворчих способів вираження

Для творця речі візуальна форма – це та якість речі, в якій відображені не лише конструктивні та технологічні фактори, а й початкова мрія про речі, її художній образ. Мова графіки сприймається зором, і тому її називають візуальною мовою.

Обсяг знань, умінь і навичок, необхідні її успішного здійснення. Вирішуючи професійні завдання, спеціаліст інженерно – технічного профілю уявляє собі образи, пов'язані з його діяльністю та формовані за рахунок роботи всієї структури психіки. Це особливого роду внутрішні орієнтири, що відображають предмети та засоби діяльності.

Візуальне оперування графічними об'єктами забезпечує виділення та ідентифікацію властивостей об'єктів, оперативну та довготривалу орієнтацію, формування деталізованих та систематизованих властивостей сприйманих об'єктів, точність, швидкість та безпомилковість виконання дії;

Головна ідея графічного дизайну – гармонійне поєднання естетичних прийомів із зручністю та функціональністю в одному виконанні. Графічний дизайн є представником особливої галузі художньо – проектної діяльності, яка спрямована на моделювання комунікаційних повідомлень візуальними засобами графічного дизайну, що розповсюджуються за допомогою засобів масової інформації. Своєю головною задачею, в даному ракурсі, графічний дизайн ставить естетичну подачу та зручність всього, що оточує споживача у повсякденному житті.

В основі любого художнього образу в мистецтві, лежить життєвий матеріал, який веде за собою, і часом приходиться зовсім не до того висновку, якого прагнули в самому початку. Особливості сприйняття багато в чому визначають особливості художнього образу у графічному дизайні, визначаючи їх специфічні властивості.

Індивідуальна уява дизайнера, своєрідність творчого почерку відіграють вирішальну роль. Композиція, яку ви створюватимете, може складатися з непередметних форм, наприклад з геометричних фігур. Але при цьому ви повинні пам'ятати про те завдання, яке ставите перед собою.

Основні засади побудови композиції.

1. Вибір характерних елементів композиції:

- об'єднання за однорідними ознаками, формою, кольором, текстурою, фактурою.
- виявлення найважливішої однорідності, яку необхідно підкреслити у композиції.
- включення в композицію контрастів, які створюють напругу. При цьому слід пам'ятати, що одні вироби зазвичай програють у порівнянні з іншими.

2. Дотримання закону обмеження (не більше трьох) у:

- матеріал.
- деталі.
- кольору.

– формі.

3. Основа живої композиції – нерівностороння фігура(динаміка). Основа статичної композиції – симетрія.

4. Групування елементів з урахуванням того, об'єднавши в групи по два, три елементи а не в купу.

5. Збереження вільного простору, щоб не втрачалася краса окремих елементів композиції в щільному положенні.

6. Підкреслення субординації (супідпорядкування) між угрупованнями. Наприклад, на почесне чільне місце поміщають найважливіші за значенням елементи, щоб направити погляд відвідувача спочатку на них, а потім менш важливі (цінні).

7. Зв'язність між предметами – досягається лінією, пластикою, а також коли одні елементи звернені врівобороту до інших елементів і до глядача

8. Об'ємність, перспектива – досягаються кольором, розміром, динаміки та форми.

9. Дотримання рівноваги – правильне розміщення великих, тяжких, темних форм щодо малих, легких, світлих.

10. Дотримання природного стану предметів, а також зростання, руху, розвитку. Наприклад, рослинний матеріал розташовується так, як він міг би рости.

11. Експеримент – запорука успіху у творчості. Намагайтеся після створення композиції одразу не зупинятися, спробуйте щось змінити.

Завдання дизайнера полягає в тому, щоб спочатку визначити почуття, які відчувають люди, побачивши їхню роботу, і на базі отриманої інформації розробити свою концепцію. Шрифт також є невід'ємною частиною графічного дизайну, індикатором візуальної культури. Можна обдурити ефектний образотворчий хід, але маленький напис у кутку видасть з головою.

Серед графічних дизайнерів існує старий жарт в якому говориться що погана графіка ще нікого не вбивала. Під цим мається на увазі, що Дизайн виконує, перш за все, декоративну функцію, а дизайнерський процес – це

скоріше питання правильного вибору шрифту та кольору в ім'я головної мети: щоб кінцевий продукт вийшов вдалим і набув «художнього» характеру.

Чи то візитка, фірмовий бланк, постер, реклама в пресі, сайт або будь – які інші промо – матеріали, необхідне створення графічного дизайну, що відповідає світовим стандартам. Адже всім відомо – зустрічають по одягу.

Сьогодні створити хороший графічний дизайн – це не така проблема, як кілька років тому. Багато комп'ютерних програм, таких як текстовий або графічний редактор, допоможуть створити корпоративний стиль, використовуючи шаблони. Все, що треба зробити, це внести необхідну інформацію. Допомагають нам в цьому програми професійного комп'ютерного забезпечення такі як:

- Adobe Photoshop (робота з растровими зображеннями)
- Adobe Illustrator (робота з векторними зображеннями),
- Adobe InDesign та QuarkXPress (верстка сторінок)
- Corel Draw для зовнішньої реклами та трафаретного друку:

Сутність графічного дизайну – давати інформації – порядок, ідеї – форму, предметам – експресію та почуття, що підтверджують переживання людини.

Задум може залишитися нереалізованим, якщо художник – дизайнер не знайде для нього найбільш виразну графічну форму і не зможе виразно пояснити свою позицію глядачеві замовнику. І навпаки: найцікавіші творчі знахідки у сфері художньої форми може бути безглуздими, якщо де вони висловлюють адекватного змісту. Аналіз творів образотворчого мистецтва, зокрема графічного дизайну, дозволяє виявити ієрархізовані смислові верстви, матеріально виражені складною композиційною формулою художнього образу. Вдала візуалізація в графічному дизайні може створити чудове перше враження.

А знак насамперед будується за деякими семантичними правилами (семантика – наука про знакоутворення). Створюючи різні об'єкти, часто потрібно уникнути зайвих деталей, використовуючи лише схеми або символічні зображення. Тим самим ми зосереджуємо увагу на головній інформації, не даючи можливості переключити погляд на додаткові елементи дизайну. Це

дозволяє легко тиражувати та розташовувати дані об'єкти на різних носіях. Прикладами такої візуалізації можуть бути логотипи і товарні знаки підприємств [66].

Для створення даної візуалізації, як правило, використовуються векторні програмні пакети такі як:

1) CorelDraw редактор, він дає змогу не тільки створювати та редагувати векторні об'єкти, але й конвертувати їх у растровий формат і при цьому редагувати останні. Узгоджуючи повну сумісність з Adobe Photoshop у цьому напрямку. CorelDraw дає можливість редагування деяких видів 3D об'єктів, анімаційних та презентаційних файлів. Також можна утворювати Web – сторінки з використанням гіперзв'язків (тексту або графічному зображенні на сайті чи електронному документі, що дозволяє переходити до інших об'єктів Інтернету) (Дод 20).

2) У цьому випадку, крім векторної графіки, використовуються також програмні пакети для роботи з растровою графікою (AdobePhotoshop). Тривимірні візуалізації дає можливість у деталях та різних ракурсах розглянути майбутній виріб або дизайн інтер'єру. 3D – візуалізація дозволяє підібрати оптимальне поєднання матеріалів та технологій, що спрощує підготовку виробу до серійного виробництва. Анімована візуалізація акцентує увагу на функціональні особливості виробу. Вона дає можливість продемонструвати не тільки зовнішній вигляд майбутнього виробу, але й унікальні технічні та функціональні можливості (Дод. 21).

Вирішуючи спільні завдання, виробники цих програмних продуктів все частіше використовують єдину форму, систему методів обробки зображень та прийомів роботи з ними. Це чіпає як сторону підтримки однакових команд та форматів, навіть функцію «гарячих клавіш» для виклику тих чи інших ідентичних команд. Але все ж таки дуже гарне враження залишають усі продукти корпорації Adobe System: Photoshop, Illustrator, PageMaker, Acrobat та ін.

В сучасному світі візуалізація широко застосовується у різних галузях науки, медицині тощо. Але головна відмінність дизайн – візуалізації від візуалізації у широкому розумінні – це можливість акцентувати увагу на важливих деталях за допомогою художніх прийомів та законів композиції, що неможливо здійснити в математиці чи медицині. Візуалізація в дизайні дозволяє швидко та наочно втілити в життя ідею дизайнера, вирішує завдання формоутворення, підбору різних кольорів, фактур, матеріалів та дає можливість обрати їхнє оптимальне поєднання [26].

Якщо раніше освоєння світу та освоєння зв'язку (комунікації) йшло паралельними шляхами, то сьогодні освоєння світу здійснюється через зв'язок – у тому числі зримих її видів. У XXI ст. візуальні комунікації стають громадською функцією.

Новий сучасний підхід до розуміння важливості концептуальних доктрин у дизайні ґрунтується на глибокому вивченні правил, тенденцій. Неможливо написати роман не знаючи абетки. Виробництво, економіка, ринок, мода, стиль, культура – це ще всі сфери, де потрібен графічний дизайн. І тому у проектну концепцію графічного дизайну має бути включена позиція споживача. Але саме споживач не завжди буває обізнаним, як і що потрібно зробити, щоб виходило так, як йому хочеться [45].

Художник – дизайнер у цьому випадку має дуже відповідально говорити та переконувати у своїй правоті. Тут все просто і складно водночас. Тільки людина, яка знає свою справу, і практика показують, що митці часто використовують кілька типів візуалізації сенсу в графічному дизайні передачі різного змісту.

Концептуальнологічні формули (КЛФ) смислоутворення – це художні принципи побудови зображення, виражені у стиснутій, лаконічній формі. Типи, або способи візуалізації сенсу, у графічному дизайні допомагають у роботі художників – графіків для знаходження ними адекватних та найвиразніших рішень. Необхідно відзначити, що подібна система сенсоутворення дає широкий спектр варіантів, тобто навчає креативу мислення графічного

дизайнера, а тому варто дуже уважно придивитися до 15 способів сенсоутворення або візуалізації сенсу в графічному дизайні.

1. Метаномія – частина виражає ціле або стиснута формула зображення. Метонімія – це мовний зворот, заснований на заміні одного слова або висловлювання іншим, що має зв'язок з першим в силу суміжності двох понять. У графічному дизайні встановлення суміжних зв'язків означає заміну образотворчого об'єкта іншим, які мають будь – який зв'язок із попереднім. Можна говорити про різні логічні схеми: процес – результат, причина – слідство, матеріал – виріб, частина – ціле і т. д. Наприклад: на обкладинці проспекту моделей одягу зображений гудзик. Вона частина і символ модного виробу, тобто в частині можна говорити про ціле;

2. Синонімія – найпростіший тип візуалізації. У основі поняття синонім, т. е. зорові образи «шлях – дорога» – художні образи синонімічного способу візуалізації сенсу;

3. Антонімія – контраст із засобів протиставлення крайностей;

4. Гіперболізація – надмірне перебільшення (Дод. 22);

5. Метафора – іносказання (Дод. 25, 26);

6. Гротеск – шаржевість (Дод. 23, 24);

7. Символізація – заміна однієї смислової концепції на символічну, адекватну лише сенсу;

8. Алгоритмія – художній канон для вираження піднесених ідей та суспільних ідеалів;

9. Стилзація – наслідування певному стилю, але у той же час вираз нового змісту у старій, історично склаладеній формі;

10. Метаморфози – видозміна, перетворення одних форм на інші;

11. Формалізм – тотальне відчуження від реальності;

12. Серійність – можливість динаміки розвитку різних процесів;

13. Абсурдизація – привернення уваги відвертою безглуздістю, нелогічністю, безглуздістю;

14. Синтез – органічна єдність художніх засобів та образних елементів різних видів мистецтв заради вираження певного змісту чи творчого задуму. Подібна коротка характеристика способів візуалізації сенсу в графічному дизайні не дає всієї повноти уявлення про роботу з ними у графіку, але більш ємне знайомство з кожним із цих понять та приведення візуальних прикладів дозволяє дуже цікаво використовувати дані знання для навчання творчості молодих художників – дизайнерів. І це дуже потрібний та добре запам'ятовуваний студентами метод роботи у графічному дизайні дозволяє викладачеві набагато простіше пояснювати складні поняття креативу у графічному дизайні;

15. Логографіка – передача сенсу за допомогою шрифту або шрифтових виділень, які вміють про нього розповідати, щоб інші зрозуміли – може претендувати на високе звання професіонала.

Висновки до другого розділу

Було розглянуто специфіку графічного дизайну в системі візуальних комунікацій. Вона полягає не лише в донесенні якоїсь конкретної інформації для глядача, а й в правильно оформленій подачі. Композиція, колір, шрифт – все це важливі інструменти, за допомогою інформацію структурує у правильну форму, робить легшим в розставленні акцентів.

Графічний дизайн поєднує в собі візуальну мову передачі інформації у межуючи в тісному зв'язку з чуттєвою переконливістю. Художній образ в графічному дизайні пов'язаний з образотворчою діяльністю, задача якої створити емоційно – насичений образ, який буде виражати вплив на свідомість глядача. Як засіб комунікації художній образ в графічному дизайні мусить чітко, послідовно та однозначно передавати створене повідомлення за рахунок використання візуальних знаків. Графічний дизайн постійно розвивається, та змінюється, оскільки створення графічних образів визначається вимогами суспільного життя. Завданням графічного дизайну є створення

найсприятливішої атмосфери для сприйняття людиною тієї інформації, яку хоче донести її власник.

Узагальнено особливості сприйняття та форми передачі художнього образу за допомогою графічного дизайну, серед них:

- функціональна забарвленість;
- впізнаваність образних параметрів;
- приналежність до конкретної творчої особистості, яка розкривається через індивідуальні риси авторського «фірмового стилю» або інші ознаки, притаманні роботам того чи іншого майстра;
- постійна зміна візуальних характеристик;
- динаміка декоративних варіантів, принципів технологічних пошуків;
- помітність, яскравість рішень.
- Загальні принципи, спрямовані на ефективний вплив на глядача:
- Єдність стилю в якому всі елементи взаємопов'язані та підпорядковані один одному;
- Впорядкованість тексту для кращого сприйняття та читабельності
- Правильно наголошені акценти .
- Гармонія – у пропорціях предмета. ч
- Тон .

Внаслідок творчого пошуку можуть бути інші, часом навіть несподівані рішення. Вплив графічного дизайну тим ефективніше, чим ґрунтовніше він враховує емоційне сприйняття тієї чи іншої людини у тій чи іншій обстановці.

Також було розглянуто візуалізацію художнього образу засобами графічного дизайну. Методика візуалізації інформації полягає у ряді випадків у її певній графічній обробці та перетворенні на знакове зображення, що інтерпретується однозначно.

Отже, мова графічного дизайну, включає в себе такі типи сенсоутворення:

- вибір засобів художнього вираження елементів зображення;
- лінію, штрих, точку, пляму, фактуру тощо;

- композиційні закони побудови зображення;
- кольорознавство та його застосування у графічному дизайні.

ВИСНОВКИ

За результатами дипломної роботи, метою якої було конкретизувати поняття «художній образ у графічному дизайні», встановити особливості формування художнього образу за допомогою засобів графічного дизайну, зроблено наступні висновки:

1. Розглянуто поняття «художній образ» та його естетичну складову. Художній образ завжди єдність об'єктивного і суб'єктивного. Об'єктивне в образі – це все те, що взято безпосередньо з дійсності, суб'єктивне – те, що привноситься до образу творчою думкою митця. Об'єктивне, що автор бере у дійсності, суб'єктивне – що автор гадає, його думки, оцінки, його бачення світу. Художній образ – не тільки відображення окремих явищ життя, а й своєрідний автопортрет митця. За образом завжди стоїть творець. Суб'єктивність завжди виступає показником самотності художника.

2. Розкрито особливості створення художнього образу в різних видах мистецтв. В процесі формування художнього образу будь то балет, музика, рисунок чи скульптура, образ проходить однакові складові його формування в творчому процесі, але виражається він різними засобами того чи іншого виду мистецтва підпорядкованим своїм законам естетичного ідеалу. Художній образ – завжди результат уяви, процес творчих пошуків, експериментів, сумнівів та, можливих, невдач. Тому той самий предмет може по – різному сприйматися різними художниками. Також важливу роль цьому, грають знання, вміння, навички, погляди, інтереси, певне ставлення до дійсності. Суб'єктивні аспекти сприйняття визначаються індивідуальними особливостями, властивими даному художнику: даруванням, фантазією, пам'яттю, особистим досвідом, запасом життєвих та мистецьких вражень, культурною підготовкою.

3. Проаналізовано специфіку формування художнього образу в графічному дизайні, зокрема, в системі візуальних комунікацій. Художній образ в графічному дизайні є однією із форм відображення дійсності що нас

оточує, яка створюється засобами графіки за допомогою різноманітних графічних технік у процесі художньої творчої діяльності. Художній образ створює в графічному дизайні створю суб'єктивну картину світу, висловлюючи її різними засобами композиції, кольору, тону, перспективи тощо. Іншими словами, при ознайомленні з об'єктом, взятим за основу художнього образу в графічному дизайні, найінформативнішою ознакою є форма. Під графічним засобом у сучасному дизайні ми маємо на увазі закінчений художній образ (фірмовий знак, піктограма, логотип, фірмовий блок та ін.), виражений комплексом художньо – графічних та комп'ютерних засобів проектування.

Одним із способів формування художнього образу в графічному дизайні є зорове сприйняття форми, кольору, структури, контрастів, а також психологічні складові, які надалі інтерпретуються та переробляються, надаючи яскравості, та емоційний вплив як на замовника, так і на споживача. Процеси перетворення можуть відрізнятися за своєю структурою та функціями. Відмінність завдань, що стоять перед створенням художнього образу в графічному дизайні, призводить до того, що той самий художній образ може неодноразово піддаватися перетворенням, що мають різну будову і складність, і цим викликати у спостерігача неоднаковий ефект.

Формування художнього образу в графічному дизайні має такі методи:

- передпроектного аналізу;
- застосування рукотворних розробок (ескізів, начерків, замальовок та ін.);
- Перетворення (трансформування) образу за допомогу засобів графічного дизайну.

Графічний дизайну у системі візуальних комунікацій є засобом спілкування, який стимулює продаж будь – якого споживчого продукту. Колір, форма, лінія, пляма, текстура формують основну мову візуальної комунікації у графічному дизайні, дозволяють донести певну інформацію до адресата. В даному випадку активно використовуються мовні можливості, колірна

передача, писемність, образне сприйняття – все, щоб створити естетично привабливе візуальне середовище, яке містить зрозумілу та необхідну для глядача інформацію. Основне завдання візуальних комунікацій тут полягає як у передачі інформаційного повідомлення, так і самостійному функціонуванні орієнтації в міському середовищі. Головними інструментами візуальних комунікацій є слово та художній образ. Оформлення графічних видань являють собою окремі знакові системи, які також активно фіксуються при сприйнятті вербальної інформації.

Візуальні комунікації завжди впливали на психіку людини, особливий вплив при цьому мав колір. Його сприйняття засноване на природних асоціативних зв'язках із навколишнім світом. Різні дослідження показують, що сприйняття кольору дуже індивідуальне і в кожній окремій людині викликає свої, унікальні асоціації. Залежно від кольору предмета, що сприймається, реципієнт образу відчуває різні емоції, які формують його перше враження. Основне завдання у візуальних комунікаціях полягає у забезпеченні того, щоб зображуваний об'єкт у всьому різноманітті зв'язків у процесі функціонування залишався легко пізнаваним.

Графічний дизайн у візуальній комунікації повинен бути продуманий до дрібниць, відповідати поставленому завданню передачі сенсу. Наприклад, розробки дорожніх знаків слід з дотримання умови швидкості сприйняття і реагування споживача на комунікаційні сигнали. У графічному дизайні саме візуальний аспект є засобом комунікації та вираження ідеї, що відображають матеріальні та психологічні властивості сучасного суспільства. Для дизайнерських робіт це особливо важливо, адже результат такої роботи (сайт, вітрина, упаковка товару, фірмовий стиль, рекламне оголошення) обов'язково має сформувати у споживача потрібний художній образ, справити на нього потрібне враження, донести бажану інформацію.

4. Висвітлено форми та засоби передачі художнього образу в графічному дизайні. У графічному дизайні розрізняють три форми: 1) функціональну; 2) конструктивну; 3) естетичну.

Представлення інформації та передача художнього образу в графічному дизайні заснована багато в чому на принципах композиції. Усі види декоративних, словесних, шрифтових, образотворчих знаків всі види зображень виступають у ролі елементів композиції. Художні засоби композиції: симетрія та асиметрія, динаміка та статика, метр та ритм, контраст та нюанс, пропорції та масштаб, фактура та колір, матеріал та конструкція. Графічний дизайн широко використовує всі перераховані засоби.

Також важливе значення у передачі художнього образу за допомогою графічного дизайну мають концептуально логічні формули сенсоутворення такі як: метаномія, синонімія, антонімія, гіперболізація, метафора, гротеск, символізація, алегорія, стилізація, метаморфози, формалізм, серійність, абсурдизація, синтез, логографіка. Ці способи передачі сенсу, у графічному дизайні допомагають у роботі художників – графіків для знаходження ними адекватних та найвиразніших рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверинцев С. Софія – Логос . Словник. 2 – ге видання. Київ: Дух і Літера, 2004. 640 с.
2. Барциц Р.Ч., Власова И.М. Динамика формирования профессиональной компетентности студентов – дизайнеров. *Право и практика*. 2016. № 3. С. 189 – 195.
3. Беда Г.В. Живопись: Учебник для студ. пед. ин – тов по спец. № 2109 «Черчение, изобр. искусство и труд». Москва: Просв., 1986. 172 с.
4. Белинский В. Г. Полн. собр. соч.: в 13-ти т. Москва: Изд-во АН СССР, 1954. Т. IV. 675 с.
5. Бердяев Н. Самопознание. Москва: ДЭМ, 1990. 336 с.
6. Бычков В. Эстетика поздней античности. Москва: Наука, 1981. 326 с.
7. Вейдле В. Умирание искусства. Самосознание европейской культуры XX века. Москва: Политиздат, 1991. 366 с.
8. Влияние графического дизайна на визуально – коммуникативную среду. 2018. URL: [http://mylektsii.ru/6 – 177458.html](http://mylektsii.ru/6-177458.html) (дата звернення: 15.04.2021)
75
9. Выготский Л. Психология искусства. Москва: Искусство, 1965. 380 с.
10. Гавра, Д. П. Основы теории коммуникации. СПб.: Питер, 2011. 288 с.
11. Галкина М.В., Ломов С.П., Михайлов Н.В. Современное дизайн образование с учетом влияния технологических инноваций и социальной ответственности. *Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Педагогика*. 2016. № 4. С. 89 – 96.
12. Гачев Г. Жизнь художественного сознания: В 2 ч. Москва: Искусство, 1972. Ч. 1. 200 с.
13. Гегель Г. В. Ф. Эстетика: 4 т. Т. 3: Лекции по искусству. Москва: Искусство, 1971. 384 с.
14. Гегель Г. В. Ф. Эстетика: в 4 т. Т 2: Лекции по искусству. Москва: Искусство, 1969. 326 с.

15. Гладун О. Візуалізація інформації: інфографіка. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 2012. № 4. С. 11 – 14.
16. Гладун О. До проблеми візуальної мови графічного дизайну. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 2009. № 5. С. 42 – 46.
17. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: учебник для вузов / под ред. А.П. Садохина. Москва: Юнити – Дана, 2004. 352 с.
18. Євсєєва Д. О. Художній образ як основна категорія мистецтва на прикладі живопису Алтаю. *Молодий вчений*. 2016. № 7. С. 1079 – 1081. URL: <https://moluch.ru/archive/111/27432/> (дата звернення: 22.08.2021) 76
19. Зуляр Ю.А. Массовые коммуникации в рекламе: учебник для вузов. Оттиск, 2006. 405 с.
20. Игнатъев Е. И. Формирование сложного образа, пригодного для полноценного рисования по представлению. *Психология рисунка и живописи*. Москва, 1954. С. 69 – 104.
21. Инышев И. «Иконический поворот» в теориях культуры и общества. *Логос*, 2012. №1 (85). С. 184 – 211.
22. Казин А.Л. Общение и коммуникация в искусстве: Искусство и общение. Ленинград: Нева, 1984. 402 с.
23. Кант И. Критика способности суждения. Основы метафизики нравственности. Москва: Мысль, 1990. 441 с.
24. Катханова Ю.Ф. Выбор графической платформы и технического оснащения для обучения будущих дизайнеров проектированию. *Прорывные научные исследования как двигатель науки*. Ч. 2. 2015. С. 261 – 264.
25. Кибрик Е.А. Объективные законы композиции в изобразительном искусстве. *Вопросы философии*. 1967. № 106. 100 с.
26. Кирцер Ю.М. Рисунок и живопись: учеб. пособие. Москва: Высшая школа, 2000. 272 с.

27. Коверзнева И.А. Психология активности и поведения: учеб. – метод. комплекс. Минск: изд – во МИУ, 2010. 316 с.
28. Кожуховская С.М., Каширокова И.Е., Барциц Р.Ч. Траектории развития дизайн – образования в России. *Право и практика*. 2017. № 2. С. 214 – 220.
29. Корешков В.В., Константинова С.В. Художественные особенности формообразования фирменного стиля периодического печатного издания. *Дизайн. Пространство. Архитектура : материалы Международной научно – практической конференции* / под. общ. ред. Р.Н. Бахтизина. Уфа, 2016. С. 162 – 168.
30. Курушин В. Д. Графический дизайн и реклама. Москва: ДМК Пресс, 2016. 272 с.
31. Курушин В. Д. Дизайн и реклама. Москва: ДМК Пресс, 2006. 272 с.
32. Лаврентьев А. Н. История дизайна: учеб. пособие. Москва: Гардарики, 2007. 303 с.
33. Лебедко В. К. Представление о пространстве и искусство. Москва: Прометей, 1993. 110 с.
34. Леонардо да Винчи. Избранные произведения. Мн.: Харвест; Москва: АСТ, 2000. 704 с.
35. Лехциер В.Л. Введение в феноменологию художественного опыта. Самара: Изд – во Самарского ун – та, 2000. С. 105 – 110.
36. Ломов Б. Ф. Формирование графических знаний и навыков учащихся. Москва: Искусство, 1959. 270 с.
37. Ломов С.П. Проблема формирования художественно – проектной деятельности в дизайн – образовании. *Великая степь и евразийские ценности: художественное образование и эстетическое воспитание: материалы Международной научно – практической конференции, посвящённой 25 – летию независимости Республики Казахстан*, 10 – 11 января. Астана, 2017. С. 7 – 13.
38. Лосев А. Античная философия истории. Москва: Наука, 1977. 208 с.

39. Лосев А. Дерзание духа. Москва: Политиздат, 1988. 366 с.
40. Лосев А. Проблема символа и реалистическое искусство. Москва: Искусство, 1976. 367с.
41. Лосев А. Философия. Мифология. Культура. Москва: Политиздат, 1991. 525 с.
42. Львова И.А. О некоторых проблемах практического обучения дизайну. *Проблемы теории и методологии предметного образования. Изобразительное искусство. Декоративно – прикладное искусство. Дизайн.* 2016. № 2. С. 36 – 40.
43. Мастера искусства об искусстве: в 7 т. Москва: Искусство, 1965. Т. 1. 614 с.
44. Медведев Л. Г. Формирование графического художественного образа на занятиях по рисунку. Москва: Просвещение, 1986. 159 с.
45. Медведева Е. А. Арт – педагогика и арт – терапия в специальном образовании. Москва: Академия, 2001. 248 с.
46. Михайлов С.М. История дизайна. Том 1: учеб. для вузов. 2 – е изд. исправл. и дополн. Москва: Союз дизайнеров России, 2002. 270 с.
47. Михеева М.М. Введение в дизайн – проектирование: по курсу «Введение в профессию» Москва: МГТУ им. Н.Э. Баумана, 2013. 49 с.
48. Мітіна В.І. Естетика і мистецтво: Навчальний посібник. Київ: КНУБА, 2003. 252 с.
49. Моисеев А.А., Дорофеева Ю.Ю. Концептуальные основы преподавания теории и методологии проектирования в дизайне у студентов бакалавриата по направлению «Графический дизайн». *Великая степь и евразийские ценности: художественное образование и эстетическое воспитание: материалы Международной научно – практической конференции, посвященной 25 – летию независимости Республики Казахстан*, 10 – 11 января. Астана, 2017. С. 160 – 170.
50. Мосин И.Г. Мировое искусство. Русская живопись. От иконописи до авангарда. Москва: СПб., 2007. 192 с.

51. Мурина Е. Б. Александр Терентьевич Матвеев. Москва: Искусство, 1964. 180 с.
52. Насырова Э. Ф. Критерии и показатели оценки уровня профессиональной подготовки будущих учителей технологии при модульном обучении. *Современные исследования социальных проблем (электронный журнал)*. 2012. № 1 (09). С. 7 – 13.
53. Ньюарк К. Что такое графический дизайн? Москва: Астрель, 2005. 256 с.
54. Полеухин А. А. Развитие коммуникативного дизайна. *Известия РГПУ им. А.И.Герцена*. 2009. №115. С. 289 – 299.
55. Постников Н.О. Графический дизайн в системе эстетического воспитания и художественного образования школьников среднего и старшего подросткового возраста на уроках изобразительного искусства: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Москва, 1995. 244 с.
56. Потеня А. А. Эстетика и поэтика. Москва: Искусство, 1976. 614 с.
57. Саблина Н.А. Развитие художественно творческой активности студентов – дизайнеров средствами компьютерного 3D моделирования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Москва, 2015. 156 с.
58. Савчук В. Конверсия искусства. Москва: СПб.: Петрополис, 2001. 288 с.
59. Самойлова В. Г. Арт – терапия как одна из инновационных педагогических технологий коррекции эмоциональной сферы младших школьников. Челябинск: ЧКГИ, 2004. 100 с.
60. Сапего И.Г. Предмет и форма. Москва: Советский художник, 1984. 302 с.
61. Серов С. И. Графика современного знака. Москва: Линия График. 2005. 408 с.
62. Сошнев Н. Н. Некоторые особенности методики преподавания дисциплины «Графический дизайн упаковки» на отделении «Графический дизайн» ХГФ ОГУ. *Ученые записки ОГУ. Серия: Гуманитарные и социальные науки*. 2009. №1 С. 306 – 308.

63. Усманова, А. Визуальные исследования как исследовательская программа. 2007. URL: <http://viscult.ehu.lt/article.php?id=108> (дата звернення: 10.05.2021)
64. Филатова Я. Ю. Основные этапы проектирования графического образа в дизайне. *Наука на благо человечества – 2016: материалы ежегодной Всероссийской научнопрактической конференции преподавателей, аспирантов и студентов*, Москва, (01 – 29 апреля, 2016 г.). С. 72 – 79.
65. Флоренский П. Сочинения: в 2 т. Москва: Правда, 1990. Т. 2: У водоразделов мысли. 447 с.
66. Хворостов Д.А. Система профессиональной подготовки студентов художественнографических факультетов к проектной деятельности на базе компьютерных технологий (для направления подготовки «Искусство интерьера» и «Дизайн среды»): дис.... док. пед. наук. Орел, 2013. 389 с.
67. Черневич Е. В. Язык графического дизайна. Москва: ВНИИТЭ, 1975. 137 с.
68. Чугунова И. В. Организационно – педагогические условия формирования графической культуры старшеклассников: автореф. дис... канд. пед. наук. Барнаул: БГПУ, 2008. 23 с.
69. Шабанова О. П., Шабанова М. Н. Модель преодоления низкого уровня графической культуры студентов и школьников. *Ученые записки: электронный научный журнал Курского государственного университета*. 2014. № 1. 29 с.
70. Шеллинг Ф. Философия искусства. Москва: Мысль, 1966. 496 с.
71. Шіллер Ф. Естетика. Київ: Мистецтво, 1974. 363 с.
72. Юнг К. Избранное. Минск: Попурри, 1998. 448 с.
73. Яблонская М.Н. Взаимовлияние станкового и монументального в советской картине 20 – х, 60 – 70 – х гг. *Советская живопись – 74*. 1976. С. 153 – 164.

74. Яковлева Н. А., Чаговец Т. П., Мозговая Е. Б., Бабияк В. В. Анализ и интерпретация произведения искусства: учеб. пособие. Москва: Высшая школа, 2005. 340 с.
75. Якупов П.В. Коммуникация: определение понятия, виды коммуникации и ее барьеры. 2016. URL: <https://cyberleninka.ru/search> (дата звернения: 12.09.2021)
76. Alex W. White. The Elements of Graphic Design: Space, Unity, Page Architecture, and Type. Allworth Press, 2011. 215 p.
77. Armin Vit, Bryony Gomez Palacio. A Visual Guide to the Language, Applications, and History of Graphic Design. Rockport publishers, Inc. 2012. 402p.
78. Donna Reynolds. Graphic Design: Putting Art and Words Together. Lucent Press, an Imprint of Greenhaven Pumlishing, LLC. 2018. 112p.
79. John W. Cataldo. Graphic Design & Visual Communication. International Textbook Company, 1966. 293p.
80. Malcolm Barnard. Graphic Design as Communication. Routledge published. 2005. 199p.
81. Peter Claver Fine. Sustainable Graphic Design: Principles and Practices. Bloomsbury pblishing Plc. 2016. 129p.
82. Robin Landa. Graphic Design Solutions. Clark Baxter publisher. 2009. 412p.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Марина Абрамович. The Artist is Present (2010, Музей сучасного мистецтва, Нью – Йорк). «В присутності митця» (2010).

Додаток 2

Марина Абрамович. Проект "Балканське бароко".(1997)

Марина Абрамович проект «Ритм 0». (1974).

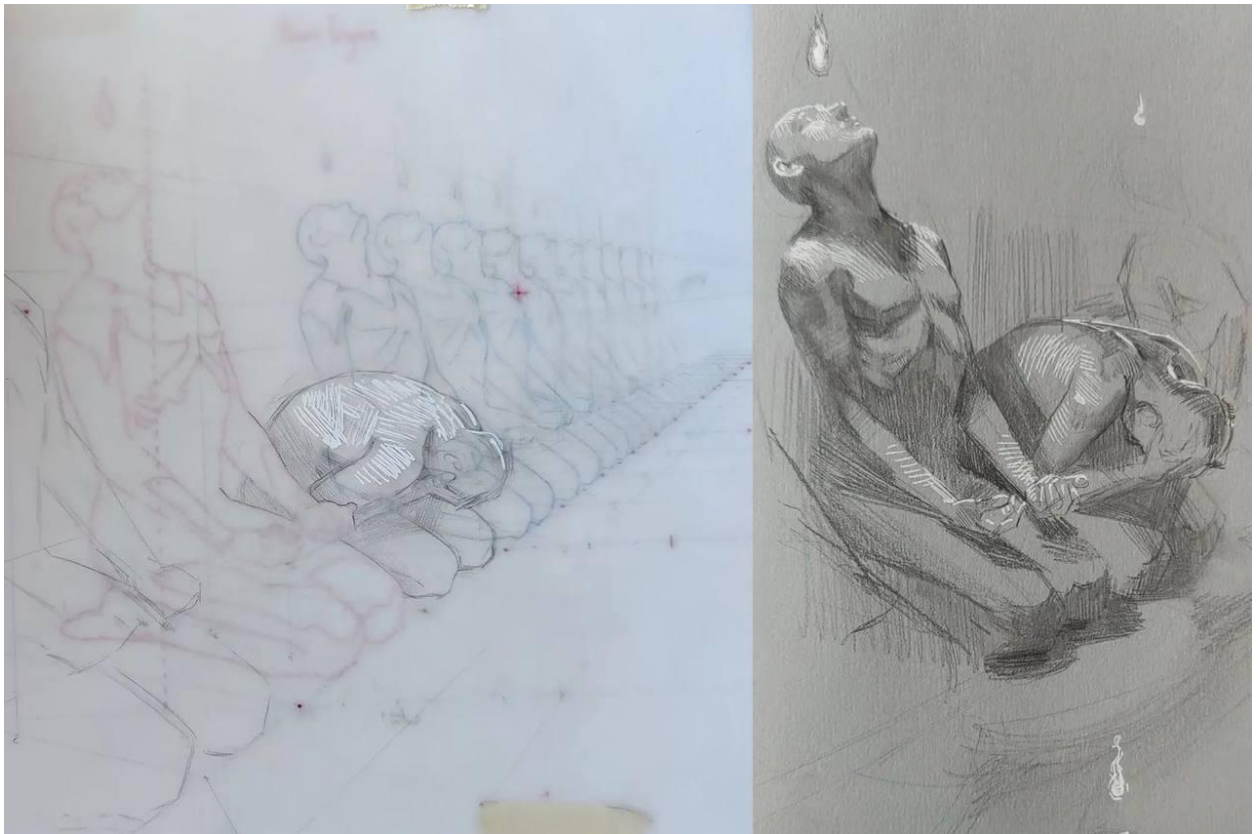
Марина Абрамович. Проект «Енергія спокою» (1980).

Марина Абрамович. Проект «Imponderabilia» (1977).

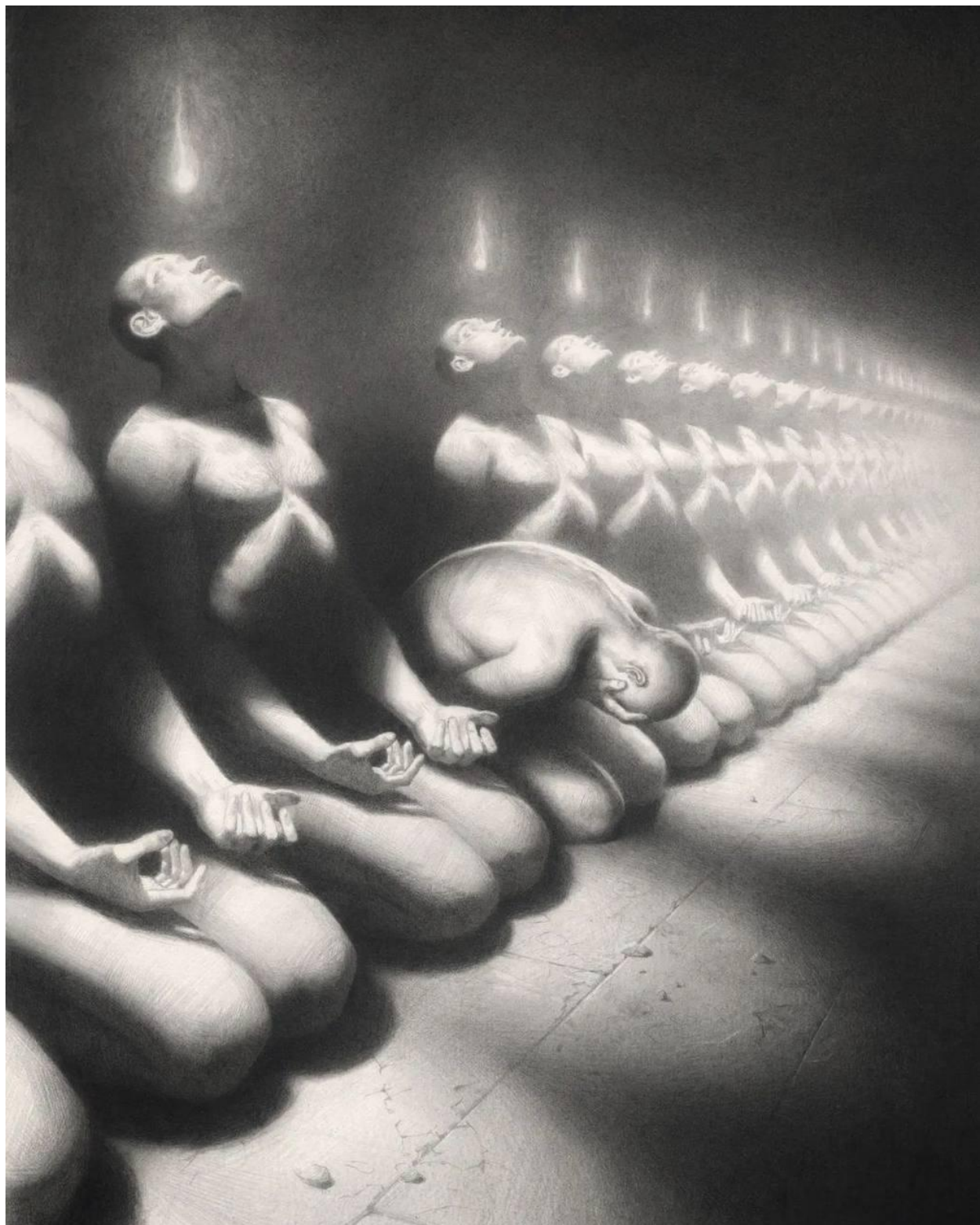

Процес пошуку начерками

Кінцевий результат

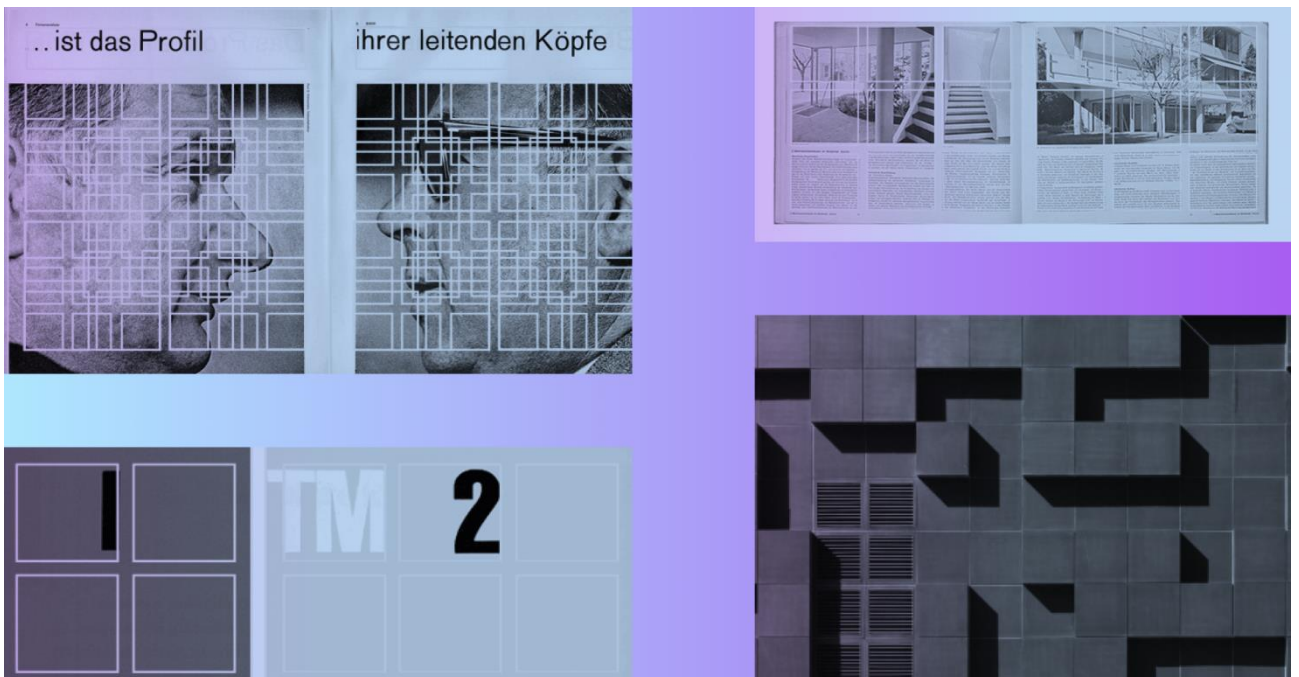

Спектор кольорів.

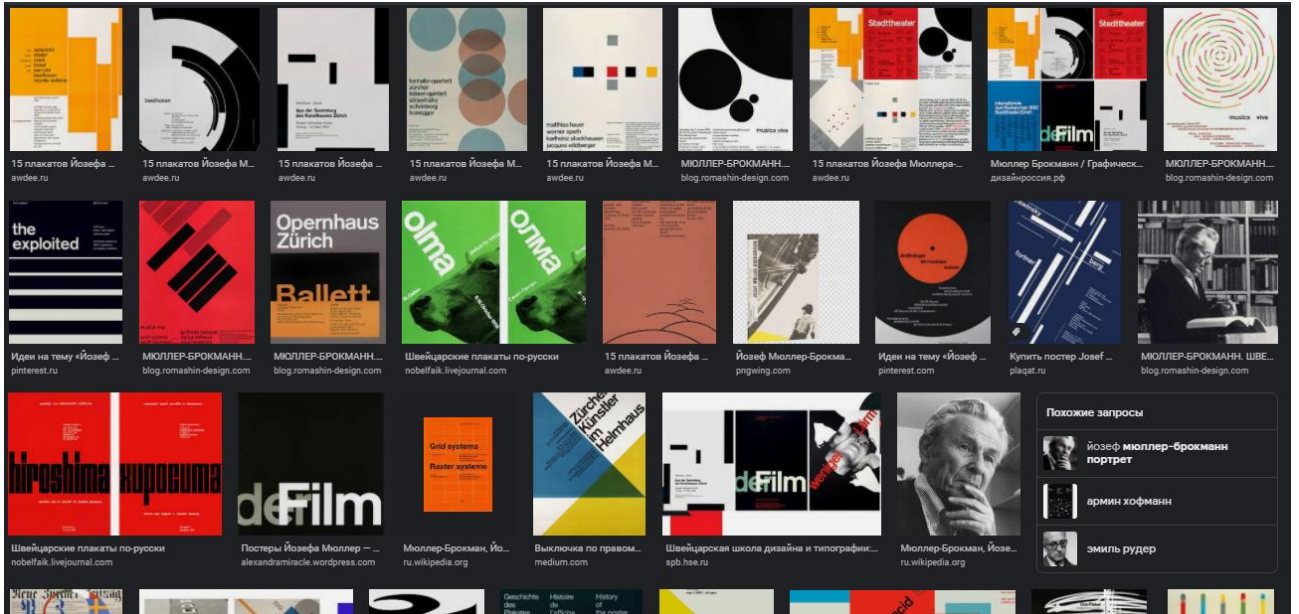
Мал. 259. Спектр кольорів: а – ахроматичні; б – хроматичні

Приклад оформлення модульної сітки.

Приклад оформлення модульної сітки на прикладі плаката.

Ілюстрація. Тренд 2020. Нарушені пропорції.

Ілюстрація. Тренд 2020. Сюрреалізм.

Додаток 14

Тренд 2020. Увага до деталей упаковки.

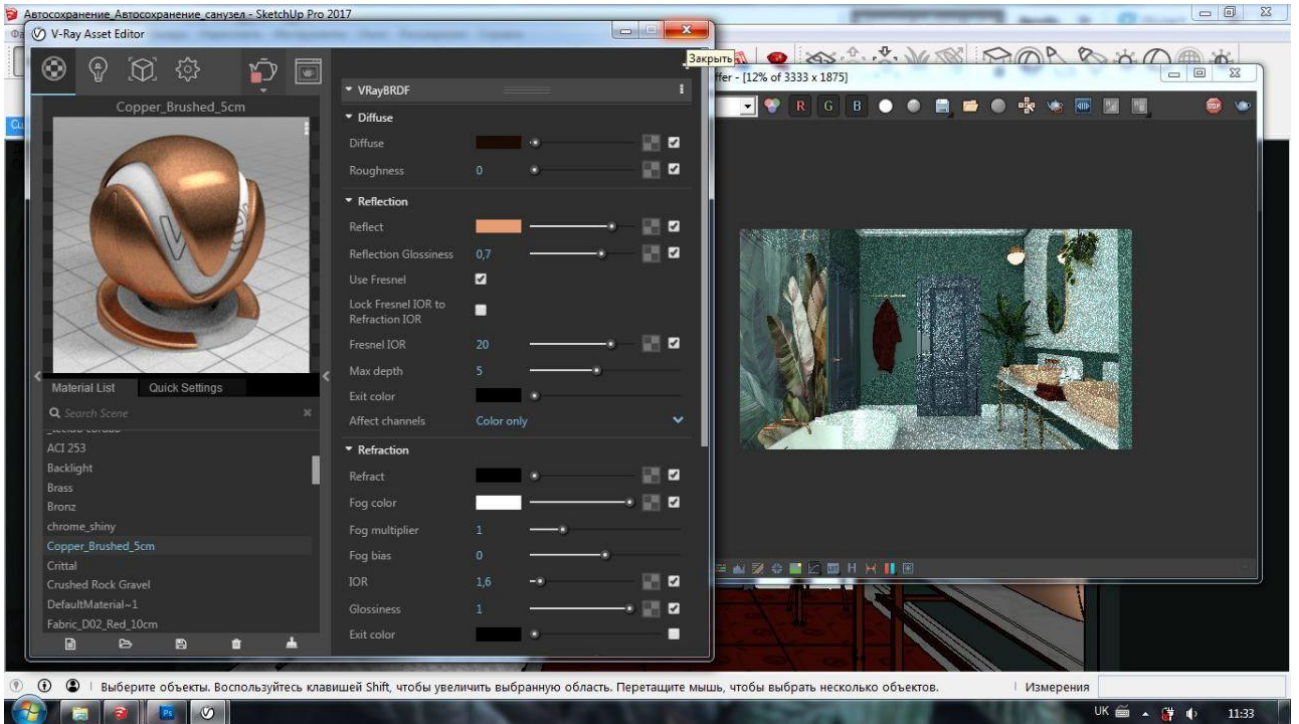
Тренд 2020. Бумажные вырезанные коллажи: иллюстрация и фотография.

Процес 3д візуалізації дизайну інтер'єру .

Процес 3д візуалізації дизайну інтер'єру.

«хмара інформації»

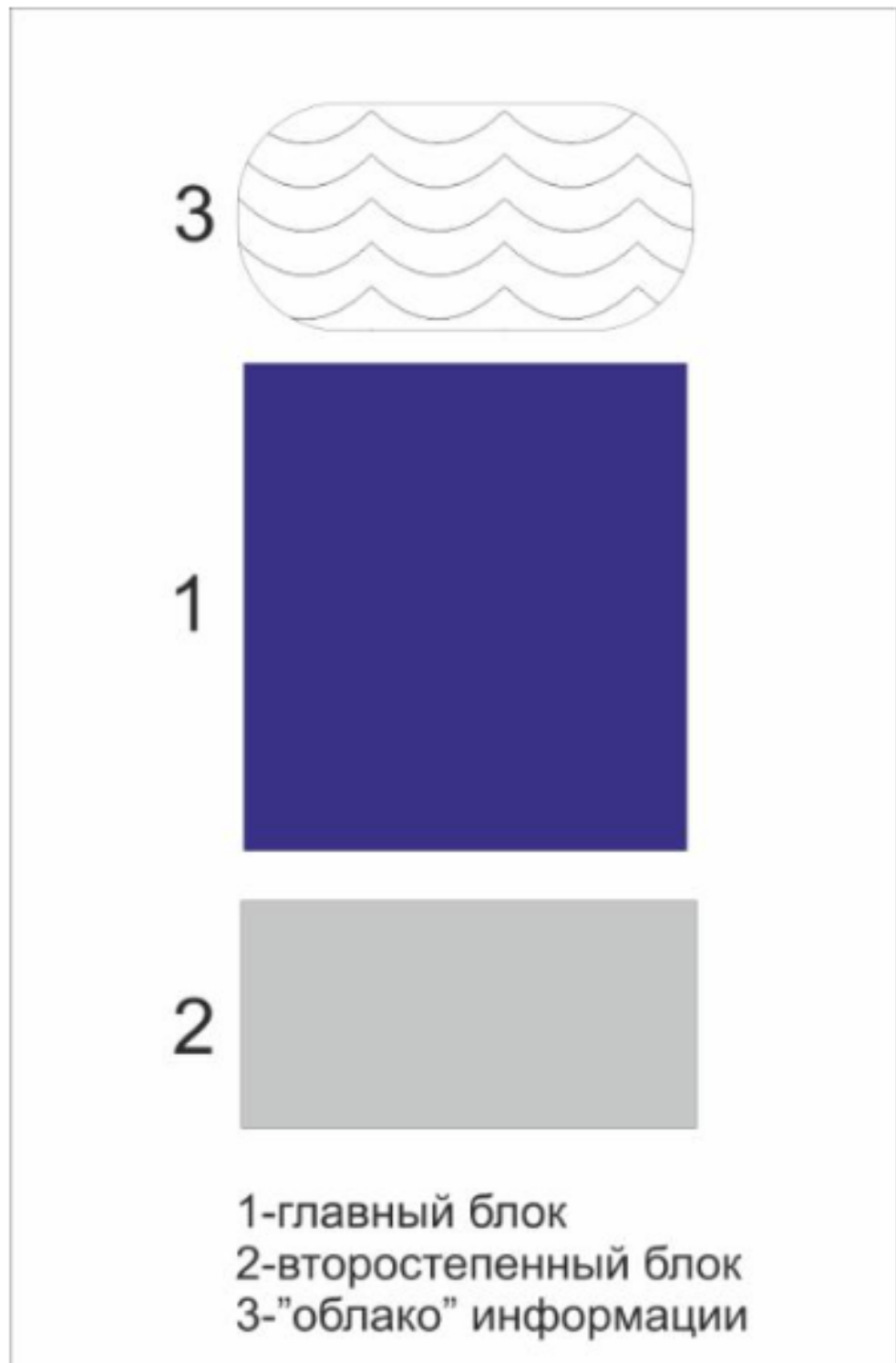
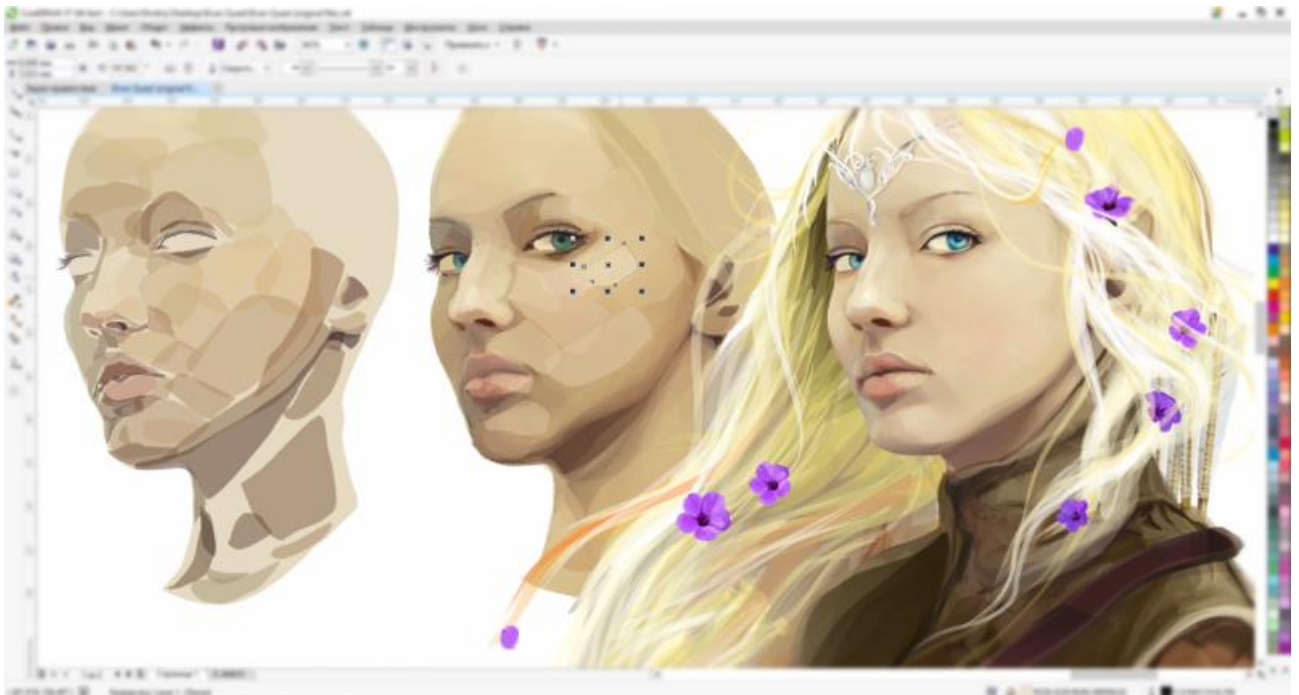

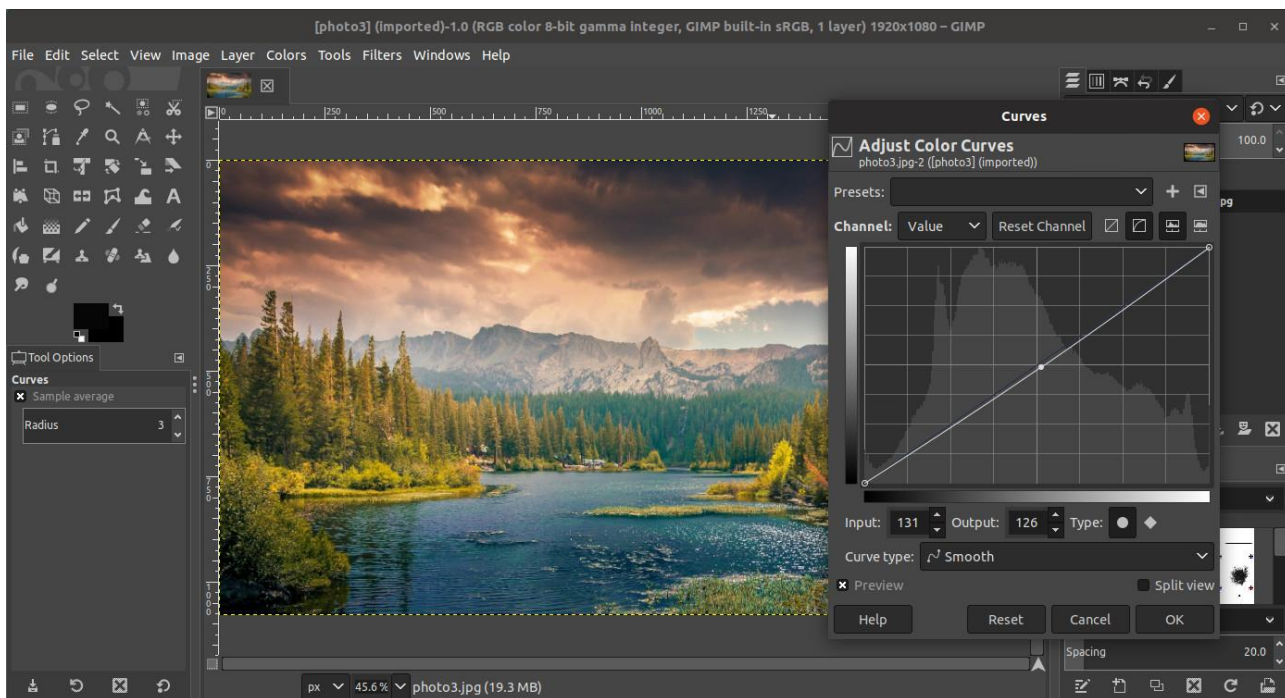
Схема видів дизайн – візуалізації.

Редагування об'єкта в CorelDraw.

Робота з растровою графікою (AdobePhotoshop).

Гіпербола.

ГИПЕРБОЛА

Гипербола (греч. hyperbole – преувеличение) – образное преувеличение с целью усиления выразительности.

218

219

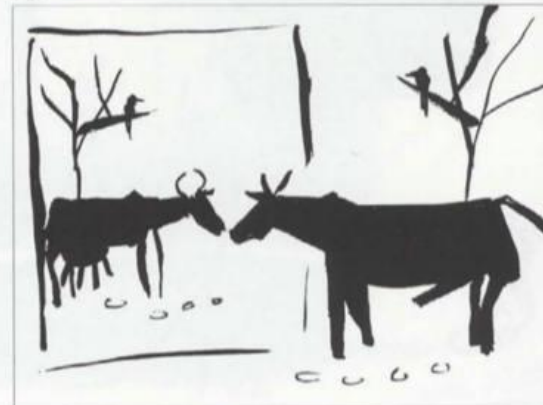
ИНОСКАЗАТЕЛЬНОСТЬ

Изображение со скрытым смыслом.

218–221. Иносказательность и гипербола как средство композиции.
Учебное задание.
Руководитель О.А.Векленко

220

221

Гротеск

ГРОТЕСК

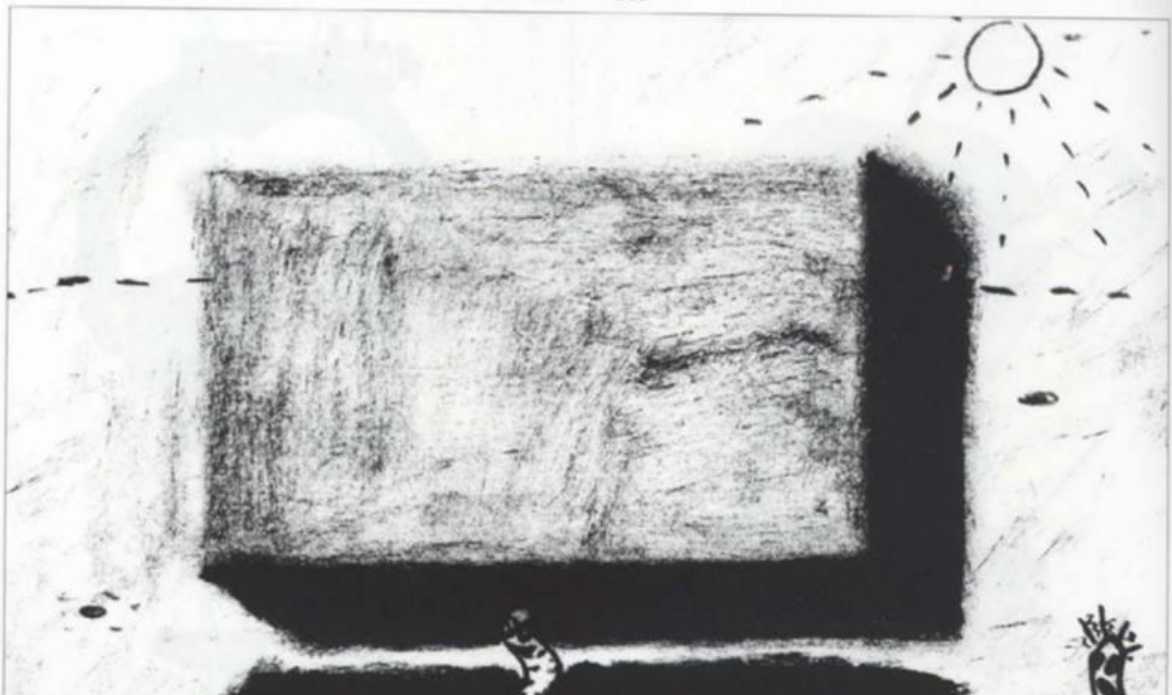
Гротеск (ит. *grottesca* – причудливый, затайливый, смешной, комический).

Изображение людей и предметов в фантастически преувеличенном, неправдоподобном виде.

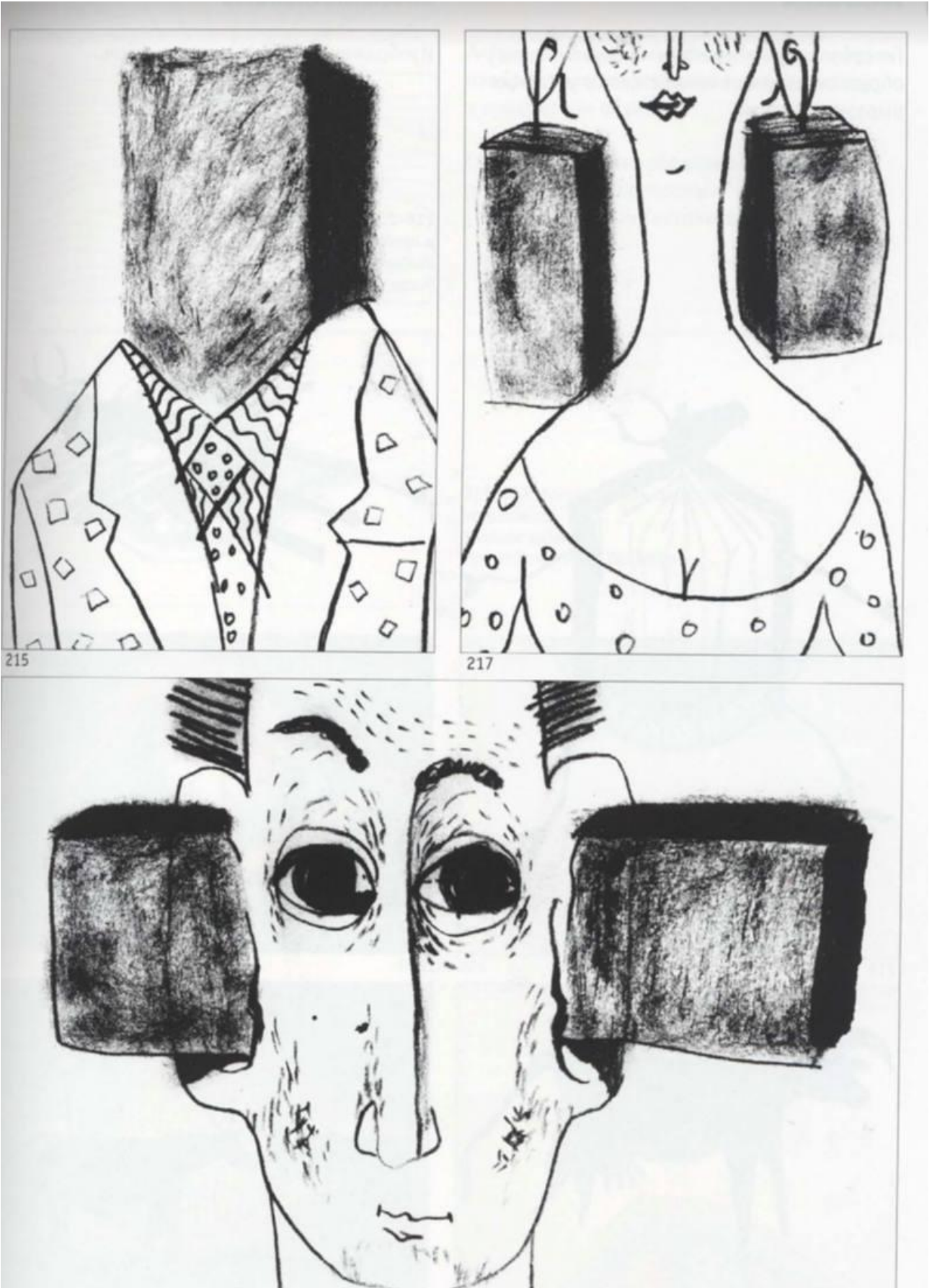
213–217. Гротеск как средство композиции.
Учебное задание.
Руководитель О.А. Векленко

213

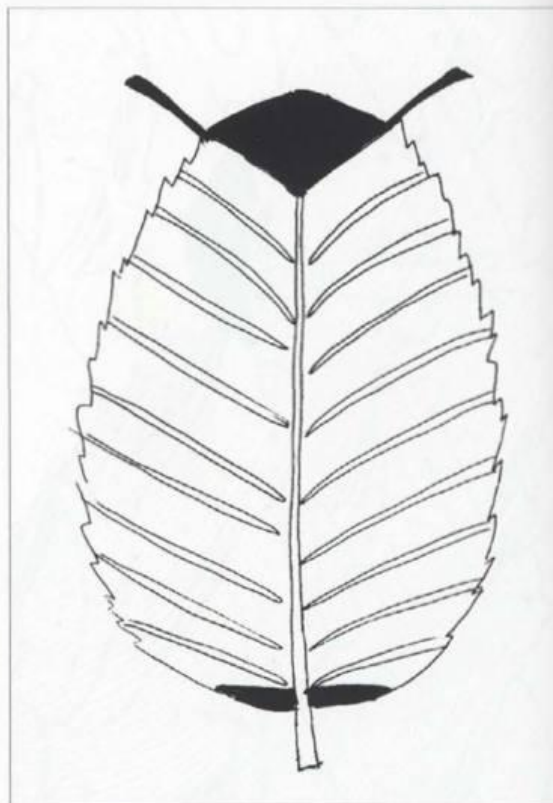

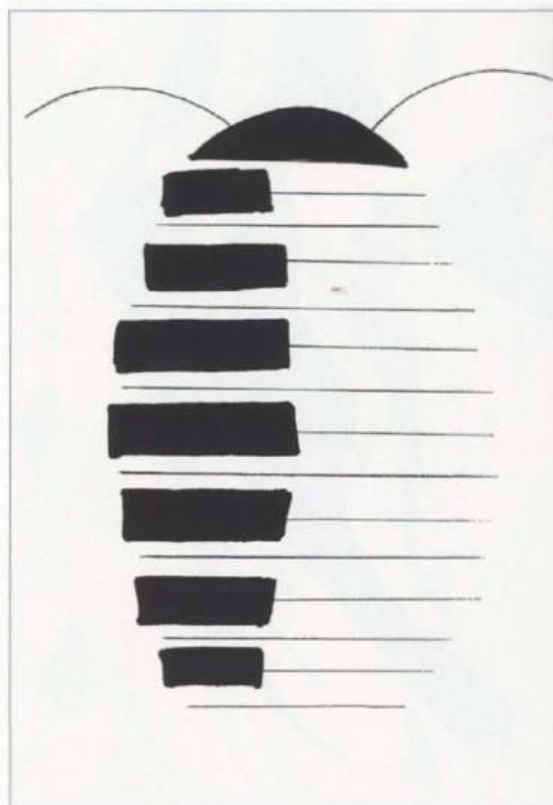
Метафора.

МЕТАФОРА

Метафора (греч. *metaphora* – перемещение) – перенесение свойств одного предмета на другой на основании признаков, общих для обоих сопоставляемых предметов.

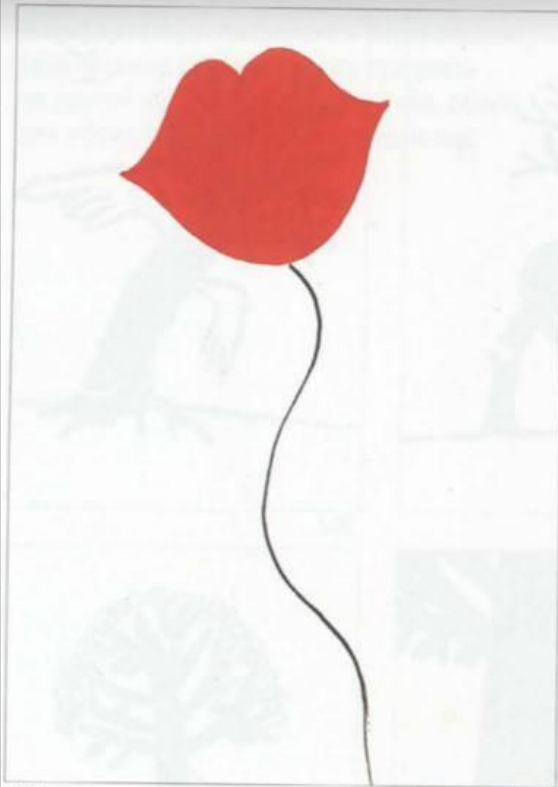
194

195

194–212. Использование метафоры
в композиции.
Учебное задание.
Руководитель О.А.Векленко

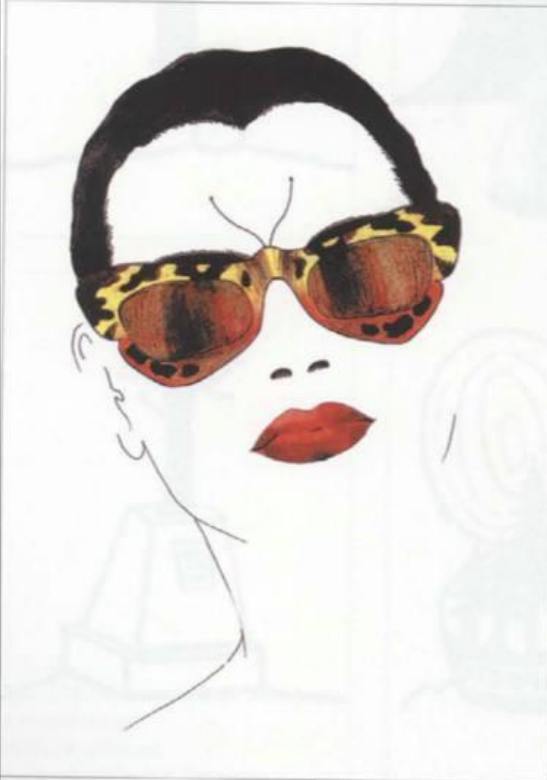
Метафора.

205

207

206

208